

רעות

רשמים אישיים ממבצע 'עופרת יצוקה'

נתנאל אלישיב

פרולוג 1 – תעסוקה מבצעית באזור רפיח, תשס"ג

זו שנתי השלישית במערך המילואים, ואנו מתאמנים לקראת תעסוקה מבצעית באזור רפיח, תעסוקה שכוללת הגנה על היישובים מורג ורפיח ים. לפתע אני פוגש את אורי, שהיה חייל שלי במחזור מרץ '98, כשהייתי מפקד כיתה בשירות סדיר, ואחר כך היינו באותו סגל במרץ '99. היה אז בינינו קשר מיוחד, ראיתי בו עדינות מסוימת שבדרך כלל לא מרבים לראות אצל לוחמים. אני יודע שדעותיו הפוליטיות נטועות עמוק בשמאל. הוא אינו מסתיר את זעמו על כך שאנו נשלחים לשמור על יישובים יהודיים הזויים בלב הרצועה הערבית הזו. אני מדבר אתו קצת על חשיבות הנוכחות ההתיישבותית שלנו בגוש קטיף, אבל דבריי לא מתיישבים על לבו. הוא היה רוצה שפשוט ננטוש את הרצועה מה שיותר מהר. בליט ברירה, אני עובר לנימוק הביטחוני: אם לא נהיה כאן, כל הרצועה הזאת תתמלא בתחמושת שתאיים על גבולנו הדרומי. אורי לא מתפעל מטיעוני, הוא אומר שלא מעניין אותו מה הערבים יעשו שם, העיקר שהם שם ואנחנו כאן, ואם הם יעזו להתעסק אתנו, תהיה לנו את כל הלגיטימציה הפנימית והבינלאומית כדי "להיכנס בהם".

פרולוג 2 – קיץ תשס"ה, נפילת גוש קטיף

ההכנות להרס גוש קטיף הולכות ונשלמות.

אני ממשיך לקוות ולהתפלל לביטול רוע הגזירה, אבל מיום ליום הסכנה נעשית מוחשית יותר ותכנית ההתנתקות קורמת עור וגידים. בתוך כך, מתפתח דיון בעתידו של ציר פילדלפי, המשמש גבול בין רצועת עזה לבין סיני. שר הביטחון מחליט סופית שאם יוצאים מכלל הרצועה, יוצאים גם מציר פילדלפי, כדי שלא יהפוך למלכודת מוות לחיילינו, וגם כדי שלא יוכלו לטעון שלא באמת יצאנו מכל הרצועה. אני מוצא את עצמי עומד נדהם מול החלטה זו. הרס יישובי גוש קטיף הוא כישלון ערכי ומוסרי נורא, אבל ההחלטה על נטישת פילדלפי כבר מעוררת ספקות ביחס לשיקול הדעת של מובילי המהלך. אני נזכר בדבריו של רה"מ מנחם בגין בנאומו בתל-אביב ערב בחירות 1981:

"אני לפעמים תמה, הרי הם קוראים לעצמם אנשים פרקטיים, פרגמטיסטים. נו, מילא, אין לכם רגש לארץ ישראל, למולדת, מילא – אבל איפה השכל שלכם? איך אפשר למסור את ההר לידי האויב, כדי שיוכל להגיע עד לתל אביב, עד לכיכר הזאת, עם הטילים שלו – איך אפשר לחשוב אפילו על זאת?"

בגין דיבר על יהודה ושומרון, אבל הדברים תקפים בעיניי לרצועת עזה: איך אפשר להפקיר כך את גבול הדרום? האם יש אדם בר דעת שלא ברור לו שהמחבלים ינצלו את הסיטואציה החדשה כדי להפוך את רצועת עזה למחסן אדיר של תחמושת וטילים? מה האיוולת הזאת, הטחו עיניהם מראות את מה שהוא ברור וגלוי לכל ילד? ואולי אחרי הכול בכל זאת אורי צדק? ימים יגידו.

זמן קצר לפני ביצוע התכנית, אני מוצא את עצמי שוב במילואים, הפעם באזור עוטף עזה. מספרים שיש כמה חיילים בגדוד שלא הגיעו על רקע התנגדותם להתנתקות המתקרבת. טוב, אין זו דרכי, אני כאן, אבל תחושות קשות בהחלט צפות.

שבת, ל' בכסלו תשס"ט, פתיחת המערכה האווירית

אנחנו עושים את השבת אצל משפחתה של נועה, במושב ליד אשדוד. המצב בדרום הוא גרוע למדי, ה'תאהדיה' הסתיימה והחמאס רק מגביר בכל יום את ירי הטילים. לאזור אשדוד הם עדיין לא הגיעו. אינדיקציה ראשונה לכך שמשוה קורה: פתאום אזעקת 'צבע אדום', בפעם הראשונה באזור זה. אנחנו מופתעים, לא יודעים אם לקחת את האזעקה ברצינות, ונשארים במקומנו. אינדיקציה שנייה: גיסי, הרופא הצבאי ד"ר כרמל, מקבל טלפון, הוא מוקפץ עם יחידתו מאזור רמאללה לאזור הדרום. אנו יוצאים לטיול קצר ברחובות המושב ופוגשים אנשים שונים, ובפיהם עדכוני חדשות: צה"ל תקף ברצועת עזה, יש אומרים שלעריבים 70 הרוגים, יש אומרים 100 הרוגים. אם זה נכון, הרי שזו מתקפה מרשימה מאוד. (איך במושב הדתי מעודכנים בידיעות הללו? לא ברור...)

במוצאי שבת אנו צופים בטלוויזיה בכתבות המתארות את המכה האווירית. בין שלל היעדים שהופצו אני רושם לעצמי את רחבת המסדרים של בוגרי קורס צוערים של חמאס. אני מבין שיש כאן מדיניות חדשה, חיובית בעיניי. צה"ל שאני מכיר מאז גיוסי ועד היום לא היה מפציץ שם. צה"ל שאני מכיר מאז גיוסי ועד היום תמיד לחש על אוזני: אם אתה רק יכול – הימנע מירי, גם אם הדבר יסכן אותך ואת חבריך במידה מסוימת, ואילו כאן הייתה החלטה להרוג כמה שיותר אנשים שקשורים לחמאס, מלכתחילה, ולא כפועל יוצא מהתקפת מחסן טילים כזה או אחר. גם ההחלטה להפציץ מסגדים שמשמשים את הטרור מרשימה. אני מזהה כאן הסרת כפפות ומגמה תוקפנית שתאפיין את כלל המערכה. מיד אני שואל את עצמי את השאלה שכל צנחן מילואים שואל: האם תהיה גם כניסה קרקעית? האם יהיה צו 8? מצד אחד, לא הגיוני שישלחו לנו צו 8, כי רק לפני זמן קצר סיימנו תעסוקה מבצעית בדרום הר חברון. מצד שני, אנחנו החטיבה שאומנה במשך שנים להיכנס לרצועת עזה. ובכלל, נועה כבר בסוף החודש התשיעי, הלידה צפויה בכל יום, אם אקבל צו – האם אלך או לא?

נפתח שבוע של מעקב אחר הדיווחים בתקשורת. מתחילות שמועות על הכנת החטיבה שלנו לגיוס. לקראת סוף השבוע אני מנסה לדלות פרטים, זה חשוב לי במיוחד בגלל הלידה הצפויה. אני מרים טלפון לבן-טל, המ"פ, כדי לשמוע מה הוא יודע וכדי לבדוק מה עמדתו ביחס למקרה שלי. בן-טל לא יודע יותר מדי, אבל אומר שבעניין הלידה הוא מבין היטב שזה מצב מיוחד, והוא משאיר בידי את ההחלטה האם ובאיזו מידה להשתלב במקרה שנגוסי. בהסכמתה של נועה אני מקבל החלטה שאם נגויס בטרם לידה, אתגייס גם אני, אקבל נשק וציוד ואלמד את התכנית המבצעית, ומשם כבר נראה מה נעשה.

שבת, ז' בטבת תשס"ט, תחילת הכניסה הקרקעית

אחרי תפילת הבוקר אני פוגש את סא"ל ירון. מלבד היותו רמ"ט של חטיבת מילואים חשובה, ירון גם משמש כמעין אבא רוחני של בוגרי המכינה שלנו שמשרתים כקצינים בקבע. הוא עומד אתם בקשר שוטף, מחזק את רוחם ומסייע בטיפוח משפחותיהם. הוא תמיד יודע הכול על מה שקורה בצה"ל, אם כי הוא בדרך כלל נמנע מפיזור מידע שלא לצורך. כשהוא רואה אותי הוא חורג ממנהגו, ואומר לי שהערב תתחיל הכניסה הקרקעית, שאוקפץ במהלך הלילה בצו 8 ושאם יוחלט

להרחיב את המבצע הקרקעי שיחל בלילה, אזי לגדוד שלנו נועד תפקיד נכבד מאוד בלחימה בעזה.

במוצאי שבת אנו מתבשרים על תחילת הכניסה הקרקעית, וקרוב לחצות מגיעה ההודעה הטלפונית: צו 8. כרגיל, ירון אינו טועה. אימא שלי אתנו, עוקבת בחרדה אחר הידיעות על הכניסה הקרקעית. כמו אימהות רבות, היא תומכת מאוד במדיניות תקיפה כנגד אויבינו, עד שזה מגיע לבן שלה. כמו בני רבים, אני מתעלם בנימוס מהפצרותיה שאשאר בבית, למרות שהפעם יש לי תירוץ טוב. אני זכר בבת-שבע, אמו של אל"מ דרור וינברג ז"ל, ששכלה את שני אחיה במלחמת ששת הימים. במשך 18 שנה טפטפה לדרור שכשיגיע הזמן, יתגייס לשק"ם. דרור היה נוהג להנהן בהסכמה, ובגיל 18 חזר הביתה בשמחה ובששון ובישר לאמו: "יש! התקבלתי לסיירת מטכ"ל!"

נועה ואני מחליטים ללכת מחר לבדיקות, ואם הכול כשורה, אסע דרומה, להתכונן למלחמה.

יום ראשון, ח' בטבת תשס"ט, ימ"ח (יחידת מחסני חירום)

אני נוסע עם נועה לבדיקות בבית החולים 'שערי צדק'. ברוך השם, הכול תקין. אנחנו מקבלים הפניה לחדר הלידה ביום רביעי. זה אומר שאם עד אז לא תתפתח לידה טבעית, יפתחו בזירוזים מלאכותיים, כדי למנוע סיכון לתינוקות. אני מחזיר את נועה הביתה, אורז תיק ומגיע לימ"ח שלנו בדרום בשעת ערב. לראשונה אני חש את תחושת הרעות, כולם יודעים שאנחנו מצפים ללידה, שואלים, מתעניינים, מברכים. כולם קיבלו כבר את הציוד שלהם, אבל לא הספיקו הרבה מעבר לכך. אני חותם על הציוד שלי, ושמח לגלות שהוא מעולה – תיק לאו איכותי מלא בכל טוב. אני מקפיד לחתום על כמה שיותר ציוד, מעדיף לסחוב עוד קצת על הגב ובלבד שיהיה ברשותי הציוד הטוב ביותר האפשרי.

אני מספיק לשמוע את שיחתו של המח"ט שלנו, אל"מ אהרן. המח"ט מסביר לנו שלא עוד תעסוקה שגרתית עומדת לפנינו, הפעם זו מלחמה. אני מזהה בדבריו את אותו שינוי כיוון רצוי שהבחנתי בו כבר מתחילת המתקפה האווירית. הוא מדבר על כניסה אגרסיבית, על כך שמונחי הפעלת האש כאן שונים לגמרי מכל מה שהכרנו עד עתה. במקום להזהיר אותנו שמי שיחרוג מפקודות יענש, הוא נותן מסר הפוך: "זו מלחמה ויש לכם את הגיבוי של שעת מלחמה". ולא, אף אחד לא מבין מדבריו דברים שלא התכוון אליהם, כאילו הותר כאן הרסן ויורים בלי לחשוב. רק בשעה מאוחרת למדי אנחנו מקבלים אישור לנסוע ליעדנו הבא, בא"ח 35 החדש, שזכה לכינוי 'לונה-בא"ח'. אני כבר מכיר היטב את מתקן האימונים הזה, כי תלמידיי במכינה הקדם-צבאית 'בני דוד' לומדים שם כשירות שמירה בסיסיות בכל שנה, אבל לרוב הגדול של חבריי, אשר קיבלו את חינוכם הצבאי הראשון על אדמת הטרשים של מחנה סאנור בצפון השומרון – מצפה הפתעה גדולה. המקום נראה בעיניהם יותר כמו מחנה נופש גדול מאשר כמו מחנה צבאי. מבנים חדשים ויפהפיים, שתוכם לא נופל מברם, ובמרכז המחנה 'מרכז רווחה' – ובו מספר חנויות ומזללות.

החברה רוצים להיכנס כבר לחדרים, השעה כבר כמעט 01:00 בלילה, אבל לפני כן צריך לעבור שיחת נהלים עם רס"ר המחנה באולם הספורט הגדול. האולם רחב הידיים מתמלא אט אט בחיילי הגדוד. הרס"ר נכנס; או שהרס"רים השתנו או שאנחנו השתנו, אבל האיש העומד לפנינו אינו מטיל מורא ונראה יותר כמו מדריך נוער חביב מאשר כמו רס"ר. לאחר דברי פתיחה צפויים על כך שהבא"ח שמח להכניס אורחים אבל חשוב לו שנשמור על הכללים, הוא טועה ופותח בכלל לפיו חל איסור לעשן בשטח הבא"ח. שום בדרך לא יכול היה להביא אולם מלא בחיילים לידי צחוק פרוע שכזה. הרס"ר נכנס ללחץ מהצחוק, ומנסה להציל את המצב ולהכתיב עוד כמה כללים. אנחנו ניגשים סוף סוף לחדרים, פלומבו שואל כמה עולה לשכור כאן חדר, הוא רוצה לעבור לגור כאן עם החברה שלו. בעיניים משתאות החיילים בוחנים את מערכת החימום של החדרים שאנו

ישנים בהם, חלק מנצלים את המקלחות החמות וחלק מזדרזים להניח את ראשם על הכר ולתפוס שנת לילה טובה לקראת יום האימונים שמחכה לנו.

יום שני, ט' בטבת תשס"ט, אימונים בלונה בא"ח

אחרי תפילת שחרית הרב הגדודי מודיע שלפי הודעת הרבנות הצבאית הראשית חיילים שנמצאים באימון לקראת לחימה לא צריכים לצום מחר את צום עשרה טבת, אבל מצד שני, מי שמרגיש שהוא יכול לצום בלי בעיה – שיצום, שכן ניתן לקום ב-05:00 ולאכול ארוחת בוקר והצום נגמר מוקדם, קצת אחרי 17:00. יש לי קושי עם הודעות כאלה. בעיניי, רבנות צריכה להכריע, ובמקרה שלנו, הואיל ואנו מיועדים להיכנס ללחימה בהתראה קצרה ביותר והאימונים הם חיוניים מן מהרגיל, היה צריך להודיע חד-משמעית שחיילי המילואים לא צמים הפעם. עם זאת, באופן אישי אני כן מתכוון לצום, כי מחר, כשכולם ייסעו להמשך האימון בצאלים, אסע הביתה, להיערך ללידה.

בתפילה אני פוגש את מיקי, תלמיד שלי ממחזור י"ט. מיקי הוא שריונר, אבל הוא נמצא בלונה בא"ח לסדרת ניווטים. אני משוחח אתו אחרי שאני משוחח עם אליעזר, תלמיד ממחזור י"ז ומ"מ בפלוגה של מיקי. בשלב זה בהכשרתו של מיקי, לא יעלה על הדעת שתתקיים שיחה משותפת של שלושתנו. בדיוק דיברנו בשבוע שלפני כן על קשיים שהוא מרגיש עם חבריו לצוות הטנקים בקורס מט"קים. הצעתי לו לעשות את הדבר הלא מקובל בעולמם של גברים, והוא לנהל שיחה כנה בגובה העיניים עם שני הבחורים שהוא חש שמציקים לו. אני שואל אותו האם הוא קיים את השיחה, הוא עונה שכן ומתאר איך המצב השתפר פלאים. מסתבר – כמו שכמעט תמיד מסתבר – שהם לא היו מודעים לכך שההקנטות שלהם כל כך פוגעות בו, הם התכוונו רק בצחוק.

במהלך היום אנחנו מאפסים את כלי הנשק שלנו ומבצעים ירי בכל מיני מצבים, כולל מצב חדש עבורנו: ירי עם תיק לאו על הגב. במצב עמידה וכריעה אני עוד מצליח איכשהו לפגוע, אבל אין שום דרך לירות עם המפלצת הזאת על הגב כשאתה במצב שכיבה. מטרת המקצה הושגה: הלוחם מבין שאין שום דרך להילחם עם תיק לאו על הגב, ולכן הפתרון הנכון במצב היתקלות הוא פשוט להעיף את התיק הזה מעליך כמה שיותר מהר ולהיכנס למצב לחימה.

לאחר כמה תרגולות תנועה בערב אנחנו חוזרים לבסיס. מתחילות להגיע שמועות על פגיעה קשה בחיילי גולני, "בפנים". שני הרוגים לגולני, שלושה, שבעה, חמישה, המח"ט, המג"ד, המח"ט והמג"ד... השמועות זורמות, סותרות זו את זו. מה אירע שם? לא יודעים. השמועה המובילה מדברת על כך שהחמאס פוצץ בית על יושביו. עבור החיילים, אלה לא סתם חדשות עצובות. כל אחד מדמיין את עצמו יושב בבית דומה בעוד כמה ימים, כל אחד רואה בעיני רוחו איך הבית מתפוצץ עליו.

בכלל, התקשורת והצבא משקיעים לא מעט מרץ בהפחדת החיילים. "החמאס מחכה לכם, כל רצועת עזה מלאה במנהרות תת-קרקעיות, ממנה אנשי חמאס ישלחו את ידיהם ארוכות וישלפו אתכם פנימה, לעולם התחתון שלהם, שם תפגשו את גלעד שליט". כל זה יקרה אם רק תהיה לבד, אפילו לרגע, לכן קובעים צמדי ברזל – לכל חייל מוצמד בן זוג, והם מעתה כשני רעין דלא מתפרשין דין מדין – יחדיו יאכלו, יחדיו ישמרו, יחדיו ילכו להטיל את מימיהם ויחדיו יישנו.

בבא"ח מכנסים את הסגל לעדכונים עם שני קצינים בכירים יחסית. למעשה, אין להם מה לספר לנו שאנחנו לא יודעים כבר מהתקשורת. הם מתארים את האימונים שהכוחות הסדירים נתקלים בהם ותורמים להעצמת תדמית החמאס. בעניין הזה יש תמיד צורך לשמור על איזון: מצד אחד לא לזלזל באויב, להתייחס אליו ב"כבוד" הראוי לו ולהיערך בהתאם, אבל מצד שני לא לגרום לפחד מופרז, שהוא איסור תורה (דברים פרק ט):

(א) כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וְרָאִיתָ סוּס וְרֶכֶב עִם רֶב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי ד' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ
הַמַּעֲלֵךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

(ב) וְהָיָה כְּקִרְבְּכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנָגַשׁ הַכֹּהֵן וְדָבַר אֶל הָעָם:
(ג) וְאָמַר אֲלֵיהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קִרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֲיִבֵיכֶם אֵל יְיָ לְבַבְכֶם אֵל תִּירָאוּ וְאֵל תַּחֲפוּזוּ וְאֵל תַּעֲרָצוּ מִפְּנֵיהֶם:

תוך כדי התדריך אחד הקצינים מעדכן מהאירוע של גולני. בין השאר הוא מספר שמג"ד 51 פצוע קשה. מג"ד 51?! אבל עד עכשיו דיברו על גדוד 13! עבורי ההבדל עקרוני, כי מג"ד 51 הוא שולי, שמוגדר אצלי אי שם בטווח הנע בין מכר לחבר. את שולי הכרתי עוד כשהיינו בגיל התיכון, והוא למד בשנתון שלי בישיבה הגבוהה 'מרכז הרב'. אחרי שנה הוא התגייס לפלס"ר גולני, ומאז עושה מסלול צבאי ואמוני מרשים. בכלל, השנתון שלנו ב'מרכז הרב' הוא יוצא דופן בכך שהוציא מקרבו כמה וכמה קצינים משובחים. את אחד מהם, נועם, פגשתי אך לפני כמה שבועות. הוא הזמין אותי לדבר בפני המחזור הטרי של חיילי 'גולני' על חברי הטוב, רס"ן רועי קליין ז"ל, שמסר את נפשו במלחמת לבנון השנייה, כשהיה סמג"ד 51 של 'גולני'. בזיכרוני חרוטה תמונתו של נועם יושב לו מהורהר בשנה השלישית ללימודו ב'מרכז הרב'. שאלתי אותו על מה הוא חושב, והוא ענה לי: "אני עומד בפני החלטה קשה, האם ללכת עכשיו על עשר שנות לימוד תורה או עשר שנות צבא". עשר שנים נשמעו אז כמו נצח. נועם בחר באופציה השנייה, ועתה, כשחלפו כבר יותר מאותם עשר שנים, הוא עומד לקבל את הפיקוד על גדוד 13 ב'גולני'. ויש גם את אלירן, שתקופה מסוימת היה החברותא שלי ללימוד גמרא בעיון, והוא היום חניך בפו"מ.

אם לחזור לשולי, אני מתחיל בתכתובות של הודעות טקסט, מהן עולה תמונה ברורה שלשולי שלום, והפצוע הוא מג"ד 13. בסוף התדריך אני מעדכן את הקצין ששגה, הוא מושך כתפיים ואומר "כן, יכול להיות שזה באמת מג"ד 13", בשבילו הכול אותו דבר.

אנו יוצאים מהשיחה וחבר שלי, שמשרת כקצין בגדוד אומר לי: "שמע אחי, גם הוא לא הרגיע אותי!". ככה הוא אומר לי אחרי כל שיחה. הוא קצין חדש יחסית, שצריך להוביל מילואימניקים למה שנתפס כעת כמלחמה. כרבים אחרים כאן, הוא מחפש בנרות איזשהו גורם שירגיע אותו, שיסביר שזה לא הולך להיות כל כך רציני, שלדברים המסוכנים באמת ישלחו את הסדירניקים והמילואימניקים יהיו אי שם מאחורה. הבעיה היא שה"גורמים" מסרבים למלא את התפקיד שהוא מייעד להם.

בבא"ח אני פוגש גם תלמיד שלי ממחזור כ' שעושה עכשיו טירונות ב'דובדבן'. הוא בדרך לבחון מסלול. אנחנו קובעים להיפגש בשעת הת"ש שלו, ובחצות זה קורה, ואנו משוחחים ואוכלים "סעודה" לקראת הצום הקרב – עוגה ובקבוק שתייה קלה.

יום שלישי, י' בטבת תשס"ט, לידה

מעט אחרי השעה 05:00 אני מתעורר לצלילו של הטלפון הסלולארי שלי. על הקו אשתי, נועה. התחילו צירים. אני אורז את חפציי במהירות. את הציוד המתוכנן ללחימה אני לוקח אתי, כדי שאוכל לחזור למלחמה מוכן ומשופצר. רק את מכשיר הקשר שלי, מכשיר 624 קטן, אני מעביר לאחד המ"כים, כי יש לנו רק שניים כאלה במחלקה, ואני לא רוצה ששלי יחסר באימונים או בקרב, במקרה שלא אצליח לחזור בזמן.

אני נוסע לעלי במהירות הגדולה ביותר שסביר לנהוג בה. לא עצרתי בתמרור העצור בפנייה ימינה בצומת רחלים. בדרך כלל אני נמנה על המיעוט שמקפיד לעצור שם עצירה מלאה, אבל הפעם אני מזדרז בגלל הנסיבות. מכונית משטרה דולקת אחריי ומסמנת לי לעצור בצד. זה ממש לא הזמן, אני חושב לעצמי. השוטר שואל מדוע לא עצרתי ואני עונה לו בהחלטיות שאני מגויס למלחמה בצו 8 ואשתי עומדת ללדת וכו'. לוקח רגע קצר, השוטר מתעשת ומבין שהוא עומד מול מילואימניק קדוש שעומד לחרף את נפשו במלחמה עזה בעזה, הוא מתעלה לגודל השעה ומשחרר אותי. אני מגיע הביתה, אוסף את נועה ויוצא כמו שאני לכיוון חדר הלידה. אמנם הצירים

לא מתקדמים מאוד, אבל אני תמיד מעדיף להיות כבר בבית החולים ולא להיכנס לסכנה של לידה בדרך.

אנחנו מגיעים להר הצופים ומכניסים את נועה לחדר מדהים, רחב ידיים, עם נוף עוצר נשימה של ירושלים כולה. זה מסוג החדרים שניתן היה לגבות עליהם תעריף מיוחד. בשלב כלשהו שואלים אותי מדוע באנו להר הצופים, הרי את ארבע בנותינו הראשונות ילדה נועה בשערי צדק. אני עונה: "בשערי צדק יוצאות בנות..." , כאילו שאני לא יודע שגם התינוק הנוכחי אינו אלא תינוקת. חולפות כמה שעות עד ללידה עצמה. אני מנגן לנועה שירים יפים בחלילית כדי להנעים את זמנה, בעיקר שירי ירושלים. המחשב הנייד מזהה רשת אלחוטית, כך שבמהלך ההמתנה אני מתעדכן בחדשות רעות שמגיעות מהרצועה. ארבעה הרוגים, אחד מהם בוגר המכינה בעלי, בנו של הרב עמוס נתנאל, שני הוא רס"ן דגן ורטמן. את דגן הכרתי בישיבת 'הר המור', הוא עשה עליי רושם של בחור מצוין, ושמחתי כשהתעדכנתי מדי פעם בהתקדמותו בשירות קבע. מסתבר שכל ההרוגים הם מירי של טנקים שלנו, או כמו שאומרים אצלנו בצנחנים: "צנחן טועה – צנחן מת, שריונר טועה – צנחן מת".

ההתייחסות לאירועי הדו"צ – הן של הציבור הרחב והן של המשפחה – היא סלחנית מאוד. עקרונית, זו תגובה בריאה ונכונה. יבלוט באצילותו הרב עמוס נתנאל, שעתיד לפנות אל הטנקיסטים שירו את הפגז שהרג את בנו; הוא יבקש לחבקם ולהתייחס אליהם כאילו הם בעצמם בניו. עם זאת, יש להיזהר מהקצנה, גם של דבר טוב. לא נכון לקבוע קטגורית שאירועי דו"צ הם בלתי נמנעים. במקרים רבים ניתן היה למנוע אותם, ואסור לעבור על אף אירוע דו"צ לסדר היום באופן אוטומטי, מבלי לתחקר ולנסות לשפר.

בשעות הצהרים הצירים מתגברים, נועה מחליטה ללדת בלי אפידורל. אני לא מכיר אף גבר בעולם שהיה מוכן ללדת בלי אפידורל. האמת היא שאני לא בטוח שאני מכיר הרבה גברים שהיו מוכנים ללדת בכל אופן שהוא...

בחסדי ד' הלידה עוברת בהצלחה. אני שואל מה יצא, ככה ליתר ביטחון. בת. אני מבקש לוודא את העניין מקרוב, ואכן זו בת. אנו שומרים על רקורד מושלם של חמש מחמש. בבת השלישית עוד צחקו עליי, ברביעית כבר אף אחד לא צחק, מעניין איך יגיבו הפעם. כבר עכשיו אני רואה בה דמיון מה לאחיותיה, ועם זאת – אני מזהה בה גם את ייחודיותה. אנחנו לא יודעים איך נקרא לה. זו הפעם הראשונה שבה אנו מגיעים ללידה בחוסר ודאות כל כך גבוה בסוגיה זו. נצטרך לשבת על זה ביישוב הדעת. האמת היא שאי שם יש בי גם מחשבה, שלא נכון לקרוא לה בשם עד שאחזור מן המלחמה. כך, אם לא אחזור, יוכלו לקרוא אותה בדרך כלשהי על שמי. אני יודע שזה לא בריא לחשוב כך, אני גם יודע שהסיכוי שלא אחזור מן המלחמה נמוך ביותר, ועם זאת, איני יכול שלא להביא בחשבון אפשרות זו, בטח לא אחרי קליין. אני מקפיד לא לדבר ככה עם אשתי, היא תדע על כך לראשונה כשתקרא את יומן המלחמה הזה.

אני מחזיק את התינוקת החמודה בידיי, 3,770 גרם. נשמה חדשה מתחילה את דרכה בעולמו של הקדוש ברוך הוא, אני מתפלל בלבי שדרכה תהיה יפה, רצופה באושר, ושלא כל שלב בחייה יצטלב עם מלחמה כמו השלב הראשון. אתמול ילדה שכנתנו, עדנה, שגם בעלה עסוק במלחמה. הוא קצין מוביל בחטיבת גבעתי, ולמרות שהוא לא משובץ כעת בתפקיד לחימה, הוא דואג להידחף לשם. במהלך השעות הקצרה במחלקה אני מבין שיש עוד שתי יולדות שבעליהן מגויסים, ובמקרה שלהן הבעל אפילו לא הספיק להגיע ללידה. דבר מיוחד, ארבע יולדות כאלה במחלקה אחת, לא גדולה במיוחד.

אני חוזר הביתה ותלמידיי באים אליי, כבכל יום שלישי. הם שרים ורוקדים אתי לרגל הלידה, ואני מספר להם על ההכנות למלחמה. הם צעירים ומורעלים, ורוצים לשמוע כל פרט.

לפני השינה, אני חושב על כך שסיפור ארבע היולדות במחלקה בהר הצופים הוא מיוחד במינו, ואולי כדאי לשתף בו את הציבור הרחב, כדי להרים את הרוח והמורל, ולשדר שדר של חוסן והתגייסות למען הכלל. לראשונה בחיי, אני שוקל להעביר ידיעה לאתר חדשות. לפני שיגור

הידיעה ל-ynet, אני מהסס ומתלבט אם זה צעד ראוי. בבת אחת אני לוחץ על הכפתור ומשגר את הידיעה, כי אני יודע שאם אמתין אפילו רגע אחד נוסף, יגבר החינוך שקיבלנו בישיבה, לפיו יש להתייחס בבוז לתקשורת ופרסום, ואגנוז את הידיעה. מה נעשה, איך אנו מצפים שתהיה תקשורת חיובית יותר אם לא נעביר לה ידיעות חיוביות? כמדומני שלא חלפו שתי דקות והטלפון שלי צלצל, על הקו כתבת ynet, שביקשה מידע ותמונות. חיברתי אותה לילודות במחלקה ובבוקר הופיעה כתבה באתר על הנשים הגיבורות. תמונתי במדים מחזיק בתינוקת עומדת במרכז הידיעה. מהר מאוד אני מגלה שזו הדרך המהירה והזולה לפרסם לידה...

הכתבה זוכה לתהודה רבה, ובעקבותיה נוצרת התעניינות של אמצעי תקשורת נוספים. במהלך הבוקר אני מתראיין לקרן נויבך ברשת ב' ואחר כך גבי גזית מראיין את נועה ואותי ביחד ברדיו ללא הפסקה. בנסיבות רגילות הייתי מתכונן היטב לראיון אצל גזית, שידוע כמראיין תקיף, אבל אני ניגש לראיון בנינוחות, הרי היום אני הקונסנזוס בהתגלמותו, ומי יתקוף אותי? בשני הראיונות אני משתדל לחזק את המוראל הגבוה ואת תחושת הרעות המורגשים בציבור. בערב יש כתבה בחדשות ערוץ 2 על עדנה ועל שתי יולדות נוספות.

בין התגובות שאנשים כותבים לכתבה ב-ynet, דרישת שלום מן העבר הרחוק: "מזל טוב לסמל האגדי, צפע 202, סאנור". מי מחיילי כותב לי? אולי לעולם לא אדע. זיכרוני לוקח אותי עשר שנים אחרנית, למחלקה שלי בסאנור. המחלקה הייתה שלי, יכולתי לעצב אותה ברוחי, יחד עם גלעד המ"מ; החיילים היו מלוכדים מאחוריי ונתנו בי אמון מלא. היום אני רחוק מלהיות סמל אגדי, במערך המילואים המחלקה מתפקדת כמחלקה רק במשך כמה ימים בשנה, באימון ובהתארגנות, וקשה לבנות כך משהו רציני ויציב. חוץ מזה, בשנים האחרונות הצטרפו למחלקה חיילים חדשים ועדיין לא הצלחתי לפתח אתם קשר טוב, עדיין לא נוצר בינינו אמון הדדי, והיום אלה החיילים הנותנים את הטון במחלקה. אם מוסיפים לכך את העובדה שיש למחלקה מ"מ חדש שעוד לא נוצר בינינו חיבור חזק כמו שהיה לי עם טולדנו, המ"מ קודם, מגיעים לתמונה עגומה במקצת. המלחמה הזאת יכולה להיות החוויה שתגשר על כל הפערים הללו, אבל עכשיו, כשהמחלקה מתגבשת לקראת הלחימה, אני בבית. למרות ששהותי בבית מוצדקת לחלוטין, המחיר על כך בוא יבוא.

יום שישי, י"ג בטבת תשס"ט, התארגנות בבית

אחרי שביום רביעי ביקרתי את נועה עם הילדות וביום חמישי העברתי אותה ממחלקת היולדות לבית החלמה, היום אני מתפנה סוף סוף לשפצר את הציוד שלקחתי אתי, כדי שאהיה מוכן להצטרף למלחמה במקרה שניכנס פנימה. הלחץ והמאמץ של הימים האחרונים נותנים את אותותיהם, אני מרגיש איך בריאותי מידרדרת. במאמץ רב אני ממשיך בהכנות, מודד את הציוד, בודק את האמר"ל, מאבטח ציוד ומתלבט מה ייכנס לתיק הלאו ומה יישאר בתיק הציוד האישי. שריונר לעולם לא יבין את ההתלבטות המייסרת הזאת. מצד אחד, ככל שתעמיס יותר ציוד, כך "תחיה" טוב יותר כשתגיע. מהצד השני עומדים ייסורי הדרך, המשקל הכבד שקשה אפילו להחזיק על הגב כך סתם לרגע, על אחת כמה וכמה ללכת אתו. אני אומר לעצמי: ממילא ההליכה לא כל כך ארוכה, חמישה-שישה קילומטרים, נסבול קצת, נגיע, ויהיה לי מספיק אוכל וציוד. איזו טעות... אבל אני מקדים את המאוחר.

אימא שלי באה לעשות אתנו את השבת. איך היינו מסתדרים בלי האימהות שלנו? אני ממשיך בהכנת הציוד עד לדקות ספורות לפני שבת, ויוצא לבית הכנסת בהרגשה פיזית ירודה.

שבת, י"ד בטבת תשס"ט, חולה

אני חולה, אבל לגמרי. חום, תשישות, אני שוכב כל היום במיטה ואפילו לא יוצא לבית הכנסת. את הארוחות אנו עוד מצליחים לקיים איכשהו, אני מתאמץ לשם כך, כי הבנות זקוקות ליציבות מסוימת בתוך כל ה"תיק" שנפל עליהן עם השידוך הלא מוצלח של לידה ומלחמה.

הגיעה כבר שעת יציאת השבת, אבל אני מתקשה לקום מהספה לתפילת ערבית והבדלה. השארתי את הטלפון פתוח כל השבת, למקרה שהגדוד יקבל פקודה להיכנס פנימה. מכיוון שהצפי הוא שנקבל את הפקודה 24 שעות לפני שעת הכניסה המתוכננת, אני חושב שאם לא התקשרו עד עכשיו, סימן שלפחות את הלילה הקרוב אוכל לעשות בבית.

מחשבות לחוד ומציאות לחוד. הטלפון מצלצל, על הקו סבתו. סבתו הוא מ"כ במחלקה שלי, והוא עומד להתחתן בעוד כשלושה שבועות. הוא החליט לא להיכנס פנימה עם המחלקה, שמא לא יתאפשר לו לצאת בזמן. גם ככה הוא הפסיד חודש חשוב של התארגנות לחתונה בתעסוקה שלנו בדרום הר חברון שהסתיימה רק לא מזמן. אבל הוא נמצא באימונים והוא מתכוון לסייע בציר הלוגיסטי, ועכשיו הוא על הקו כדי להודיע לי שאם אני רוצה להשתתף בחגיגה, עליי להגיע לצאלים. בכדי לשמור על ביטחון שדה, אנו מדברים בקודים:

- סבתו, אני רוצה להבין: מלווה מלכה?

- כן כן, מלווה מלכה.

סבתו דתי, כך שהוא מבין שאני מתכוון לוודא שהכניסה מתוכננת כבר הערב, במוצאי שבת, בו נהוג לאכול סעודת 'מלווה מלכה'. אני שוכב לי המום, לא יודע מה לעשות עם עצמי. "אתה לא הולך!" מצווה עליי אימא, וכך מחזקת את הרצון שלי ללכת. כנראה שמשהו מהעוצמות האדירות שמפעמות בכלל בשעה שנתבע ממנו לצאת להילחם על חייו ננסך בי, ותוך שעתיים אני על מדים, הציוד באוטו ואני בדרכי לצאלים. חבל לי רק שלא אוכל להביא מחר את נועה הביתה. גם חבל לי להשאיר תינוקת בלי שם, מי יודע לכמה זמן. אני מקווה שלנועה תהיה מספיק עזרה, מהמשפחה ומהחברים ביישוב. כך אני נוסע, וכשהטלפון שוב מצלצל אני כבר קרוב לגדרה. שוב סבתו. "חזל"ש, דחייה של לפחות 24 שעות, תחליט אם להצטרף אלינו או לחזור הביתה". אני שב על עקבותיי וחוזר הביתה. אימא שמחה. האמת, גם אני. לפחות אוכל להביא את נועה הביתה מחר.

יום ראשון, ט"ו בטבת תשס"ט, התארגנות

אני חוזר מירושלים עם נועה והתינוקת. כל הבנות מתנפלות על התינוקת. במשפחתנו יש מסורת לפיה הילדות מקבלות את התינוקת החדשה בחום ובאהבה, ואם יש להן תסכולים בשל הלידה, הן מפנות אותם כלפינו. כך עדיף, אני לא מקנא במשפחות שבהן הזעם מופנה לתינוק חסר הישע.

הטלפון הראשון הוא מהרב שלמה, רב הגדוד. הרב שלמה הוא תלמיד חכם מהמעלה הראשונה, הכרתי אותו במשך שנים בישיבות שבהן למדנו יחד, ושמחתי מאוד כשהתמנה להיות רב הגדוד שלנו. עמית, המג"ד, הביא אותו. עמית, שפנה ללימודים תורניים אחרי השירות הסדיר, הוא דמות תורנית מובהקת בפני עצמה. גם בין קצינים דתיים "רציניים" הוא בולט בחזותו: זקן די גדול ופאות מאחורי האוזניים. הרב שלמה שואל אותי אם אני מגיע מחר בבוקר לזיקים. אם כן, עמית מבקש שאביא דיסק עם שירים שיחזקו את רוח הלוחמים לקראת הכניסה.

אחר כך מתקשרים אליי מהפלוגה ומודיעים לי להיות בצאלים עד 06:00, אבל בזכות השיחה הקודמת, אני יודע שמה שחשוב זה לא צאלים, אלא זיקים, ולא ב-06:00, אלא ב-11:00. כך אוכל להתפלל בבוקר ביישוב ולתת שם לבתנו.

בלילה נועה ואני יושבים כדי להחליט על שם. אנו חושבים על הרוח המיוחדת שמנשבת כעת בעם ישראל, רוח של אחווה ורעות. אנו חושבים גם על הרעות בין הלוחמים, על המוכנות של כל

אחד מהם לסכן את נפשו למען הכלל ועל המוכנות שלהם להסתכן האחד למען השני. אני גם מראה לה את דברי הרב קוק (שמונה קבצים, ה ריג), לפיהם לעם ישראל אין חברים בקהילייה הבינלאומית, כי השאיפה הלאומית האידיאלית שלנו שונה במהותה משאיפותיהן המטריאליסטיות של שאר העמים:

"ומגמת הריעות דוחקת היא, ואינה מוצאת לה בישראל את סיפוקה במלוא העולם, על כן הננו פונים למעלה, וישראל הם חברים למלאכי השרת."

ענה, בשעת הקרב, בולטת בדידותה של ישראל, והרעות שלנו עם מלאכי השרת, כלומר עם השליחות האלוהית בעולם, מתחדדת. זהו זה, אנו מסכימים, מחר ניתן את השם. אחרי ההחלטה על השם אני מתפנה להכין את הדיסק. צריך שירים שנוסכים עוז וגבורה מחד, מאידך שירים שידברו אל לבם של כלל החיילים. אני בוחר ב'שיר למעלות' של קרדונר, 'אנחנו מאמינים בני מאמינים' בביצוע האחים פיאמנטה, 'הושע' של אריק לביא ועוד כמה שירי תפילה ושירי ארץ ישראל. בין השירים אני משבץ קטעים של יוסי בנאי קורא תהלים. הקריאה של בנאי היא יפהפייה וגם קצת מפחידה, מקווה שזה יהיה הלהיט הבא במאזינים בצפון הרצועה.

יום שני, ט"ז טבת תשס"ט, יום הכניסה לעזה

אני קם מוקדם, מעמיס את הציוד על האוטו, ומגיע לתפילת שחרית במכינה. היום קוראים בתורה. אני עולה לתורה ונותן לרעות את שמה. כך אני נפרד מבית המדרש, ונוסע – שוב – דרומה.

אני מגיע לזיקים בשעה 11:00, סקרן לדעת כיצד נראית יציאה למלחמה. בהתחלה זה נראה כמו תמיד, רק שהמהומה רבה יותר: טנקים, נגמ"שים, קצינים עצבניים שמנסים להוביל את הרק"מ שהם מופקדים עליו אל יעדו. שטח הכינוס של הגדוד שלי הוא מטווח 7. אנחנו מתחילים להתארגן, ואני שואל את עצמי: אולי הפעם אשתתף במלחמה אמיתית? יחסו של לוחם אל המלחמה הוא אמביוולנטי: מצד אחד, הסיטואציה האחרונה שלוחם רוצה להימצא בה היא מלחמה. מצד שני, הוא לעולם לא ירגיש שהוא לוחם אמיתי אם לא ישתתף במהלך חייו לפחות פעם אחת במלחמה אמיתית. מלחמה אמיתית, אני מדגיש, כי היינו כבר בכמה מלחמות לא אמיתיות. צו 8 הראשון שלנו היה במבצע 'חומת מגן'. כמה חיכיתי אז לקריאה! הכנתי תיק, מדים ונעליים, אבל היו שני גיוסי מילואים ועדיין הגדוד שלי לא גויס. רק בסיבוב השלישי גייסו אותנו, זה היה באמצע הכנות לסעודת הודיה לרגל הולדת בתנו הבכורה, בת-עמי. אם לי זה היה בזמן לא נוח, אז מה נאמר על צחי? כשהמ"פ שלנו אז, מורן, התקשר אליו אחרי חצות כדי להקפיץ אותו, ענה לו שהוא באמצע חתונה – של עצמו! מורן לא התבלבל: "אז ברצוני להזמין אותך לירח דבש בעזה!". למחרת בבוקר, כמו ענק, צחי התייצב. גויסנו אז כדי שניכנס למחנה הפליטים ג'בליה, התאמנו בקדחתנות. אחריות מיוחדת הייתה מונחת אז על כתפיי, כי הייתי על תקן מ"מ. בסופו של דבר הוחלט שצה"ל לא ייכנס לג'בליה, אבל אותנו לא שחררו, נשלחנו ליישוב אשכולות, הגובל בדרום הר חברון.

הפעם השנייה הייתה במלחמת לבנון השנייה, לפני שידעו שכך יקראו לה. אבל אנחנו בחטיבת הצנחנים הדרומית, לכן נשלחנו לגבול רצועת עזה בזמן שחברינו לחמו בצפון. השנים חולפות, אנו מבצעים תעסוקות מבצעיות באזורים שונים של הארץ, אימונים קדחתניים, נפרדים מהאזרחות הנעימה לכחודש בכל שנה, ובכל זאת, תמיד התחושה שלנו היא שעדיין לא היינו במשהו רציני, אמיתי. אולי עכשיו?

בינתיים, בסביבות השעה 13:00, אנו רואים מה קורה כשהשיבר של מדינת ישראל נפתח. משאיות מגיעות אחת אחרי השנייה והציוד מתחיל לזרום: אפודים קראמיים חדשים מהשקית, פצצות ושאר כלי משחית. בדיוק כשחשבת שכבר אין מקום בתיק הלאו, אתה מקבל עוד פריט, ובסוף גם מגבת, זוג גרביים ושאר דברים שאחינו בעורף חושבים שיהיו לנו לעזר. בתיק שלי אני

נאלץ לסחוב גם מחשב נייד ומצלמה, כי כשנכנסתי אתם לבסיס לא ידעתי שכל מה שעליי יצטרך להיכנס לתיק. גם לא ידעתי שהתקיים תדריך ביטחון שדה בו נאסר על החיילים להכניס מצלמות פנימה. כך הפכתי לצלם הבלעדי של המחלקה במהלך הלחימה. למצלמת הסטילס שלי יש להוסיף את מצלמת הוידאו של עולמי. עולמי הוא בחור אידיאולוגי מאוד בכיוון הימני ופוליטיקאי מקומי בהרצליה, חבר מועצת העיר עם שאיפה לטפס עד ראשות העיר. מתוקף תפקידו הוא קשור לגורמים שונים בתקשורת. אחד הגורמים הללו מערוץ 2 צייד אותו במצלמת וידאו על מנת שיתעד את פעילות המחלקה. כולם יודעים על המצלמה של עולמי, אבל לא כולם מבינים שהם עתידים להיחשף בחדשות ערוץ 2 ביום הראשון ליציאתנו. מצלמה זו עתידה לסבך את עולמי עד מעל לראש, אבל שוב אני מקדים את המאוחר, בינתיים צריך להצטייד באפוד קראמי. התור לאפודים הקראמיים הוא אגרסיבי, ומכיוון שאני לא מצטיין בתורים מסוג זה, אני מקבל אפוד יד שנייה. לא נורא.

אולי הרגע שממחיש יותר מכל את התחושה שאנו הולכים למלחמה הוא הרגע שבו אוספים את הטלפונים הסלולאריים שלנו. הטלפון הסלולארי משמש לתקשורת, אבל מעבר לכך הוא גם משמש כשגרירות קטנה וניידת של האזרחות. כל זמן שהסלולארי עליך, יש לך איזושהי אחיזה בעולמך הפרטי. נראה שלמרות הקושי שבכך, כולם מרגישים טוב מאוד עם נטילת המכשירים, זה מחזק את התחושה שאנחנו בצבא אמיתי ורציני, לא בקייטנה. כולם יודעים ששמירת ביטחון שדה חשובה להצלחת הלחימה, כולם יודעים שעדיף להיות כמה ימים בלי סלולארי ולחזור בחיים מאשר לדווח בשידור חי על טיל נ"ט שירו על הבית שבו אתה יושב ואחר כך הצופים שומעים פיצוץ.

לצערי, מרוב הכנות, איש לא טורח להסביר לחיילים לאן בדיוק אנחנו הולכים ומה בדיוק משימתנו. רובם אפילו לא יודעים שאנו בדרך לשכונת עטטרה, ובוודאי שאינם יודעים היכן שכונה זו נמצאת. הם יותר מעוניינים לדעת כמה קילומטרים יארך המסע. רוב החיילים לא מבינים שהממשלה לא החליטה על כניסה לשלב ג', הכולל כיבוש חלקים נרחבים ברצועה בדגש על אזור רפיח וציר פילדלפי. למעשה אנו נתונים בעיצומו של דשדוש. הסיבה היחידה שבגללה הדשדוש לא גורם לדכדוך היא מיעוט הנפגעים, בזכות המדיניות האגרסיבית של צה"ל.

צובעים את הפנים בצבעי הסוואה. עמית מכנס את הגדוד לשיחה לפני הכניסה ללחימה, הרב שלמה אומר תפילה ופסוקים. הם לא הצליחו לארגן רמקולים, כך שהדיסק שלי בינתיים לא מושמע, אולי זה יקרה אם נכבוש שכונה עם מואזין טוב. אני מתכוון לכך ברצינות, לדעתי זה יכול להיות נחמד מאוד ומחזק אם הלוחמים שיהיו מפוזרים בבתים שונים בשכונה ישמעו לפתע את המוזיקה שהכנתי להם.

לקראת ערב אנו מתחילים תנועה. ההתחלה קצת הזויה: פלוגת לוחמים מוכנה לקרב הולכת בדממה ומתייסרת עם ציוד כבד על הגב, כשלאורך הדרך המובילה מהמטווחים עד לשער היציאה מהבסיס מסתובבים חיילים וקצינים במדים בלבד.

מה בציוד הרב על גבי לא יושב טוב, וגורם לי להרגיש כאילו בעוד רגע אני עומד לשקוע כל כך עמוק לתוך האדמה עד שאיש לא יוכל למצוא אותי? כנראה שהבעיה היא לא אופן הנחת הציוד, אלא המשקל, וזו בעיה לא פתירה.

לאורך הדרך אנחנו נתקלים בכמות סא"לים שלא ידענו שקיימת בצה"ל. אם יש כל כך הרבה סא"לים, אולי עדיף להרכיב מהם גדוד, ולשחרר אותנו הביתה?

אנחנו מגיעים ליציאה מהבסיס ומישהו שם עומד ומוודא שלכל חייל שחוצה את השער יש דיסקיטה. אופס, אין לי. זאת אומרת יש לי, אבל לא עליי, אלא אי שם בתיק שהשארתי ברכב. אני לא מוטרד מכך, מה הבעיה לזהות אותי? כשהאיש שהחילוניים מכנים אותו "סלקטור" עסוק בבדיקה של חייל אחר, אני ממהר לעקוף אותו משמאל ולחמוק מעיניו.

מגיע בן אדם שמבקש את רשות הדיבור. הוא מספר שנפצע במלחמת לבנון השנייה, ואומר לנו כל מיני דברי חיזוק ועידוד לקראת הכניסה לקרב: "אתם הולכים לחצות היום את הגבול ולהרים

את הראש של עם ישראל! שמונה שנים הראש שלנו מתחת למקלטים, שמונה שנים אנחנו סופגים ירי טילים, היום אתם הולכים להראות מה זה עם ישראל! העם כולו נושא אליכם את עיניו!". אז ככה נראו הפוליטרוקים שקראנו עליהם? כנראה שכן, רק שהיום יש לזה צורה דתית יותר. איך מגיעים לתפקיד הזה? מי החליט של מי יהיה הקול האחרון שנשמע רגע לפני הכניסה למלחמה?

אנחנו מתחילים לצעוד לעבר גדר המערכת, כל הסא"לים והקצינות והפוליטרוקים נעלמים. ממערב לנו הים – של אשקלון? של עזה? ההליכה קשה כבר מההתחלה, בגלל השילוב בין המשקל הכבד, סרבול השילוב בין האפוד הקראמי לתיק הלאו וחול הים העמוק ששוקעים לתוכו בכל צעד וצעד. אנו יורדים במקום בתוך החולות רגע לפני חציית גדר המערכת. יודעי דבר מציינים שלפנינו חורבות יישובי התוחמת הצפונית: דוגית, אלי סיני וניסנית. אי אפשר שלא להיזכר בגוש קטיף, באיוולת של החורבן, באטימות, בהתעלמות הבוטה מהאזהרות שלנו אז. לא ידענו אז עד כמה תחזיתנו הפסימית מדויקת, לא ידענו כמה מעט זמן ייקח עד שהרצועה תגרום להשבתת החיים התקינים בכל אזור הנגב. האם הצלחה שלנו בתוך הרצועה תשכיח מהציבור מה הביא אותנו למצב הנורא הזה? אני מקווה שלא, אבל מנסה לא לחשוב יותר מדי על התמונה הגדולה, ולהתרכז במלחמה. אבל רגע, זו מלחמה אמיתית או לא? בקרוב נדע.

אנחנו חוצים את הגדר, ומתחילה תנועה איטית. בסוף הערב יתברר שקצב ההליכה הכולל היה קרוב לקילומטר אחד לשעה. בכל פעם שיש עיכוב בראש הטור הגדודי הארוך, כל החיילים יורדים במקום. בדרך כלל לוחמים יודעים ליהנות מהירידות הללו במקום, אבל כאן כל ירידה טמנה בחובה את הסייט של הניסיון לקום אחר כך. וכך סדר הקימה: אתה מגלגל את עצמך בדרך כלשהי על הצד, מצליח להניח ברך ראשונה על החול, אחר כך ברך שנייה, ואז מנסה להתרומם. לאחר שניים או שלושה ניסיונות, אתה מצליח, מוודא שאכן הנך עומד, ומבטיח לעצמך שלא תרד שוב במקום. אבל אז המשקל עושה את שלו, ותוך שתי דקות הדבר היחיד שאתה רוצה הוא לרדת שוב במקום. כך זה מתנהל במשך כמה שעות.

תוך זמן קצר התמונה מתבהרת: הפעם זו מלחמה אמיתית. הבקיאיים בסרטים נזכרים בסצינות מסרטי מלחמה אימתניים על וייטנאם. הפצצות בכל מקום, פגזי טנקים, מטוסי קרב, מסוקי קרב, זמזום מל"טים. הפיצוצים העזים האלה ממש לא נעימים, אפילו שאני בצד המפציץ, ואני לא רוצה אפילו לחשוב איך ההרגשה להיות בצד המופצץ. ברור לי שלו היה הדבר בידי ערביי עזה – הם היו נכנעים ללא תנאי מזמן, אבל הם בני ערובה של שחקני חוץ היושבים בטהראן ובדמשק, ואלה מוכנים להילחם עד העזתי האחרון.

בכל פעם שבה קמים מירידה במקום אני מעביר התפקדויות קדימה, לעמוס, כדי לוודא שכולם נמצאים. בפעמים הראשונות ההתפקדויות לא עוברות כמו שצריך, בהמשך זה מתחיל לדפוק כמו שעון. לאורך המלחמה, הדבר הראשון שעושים בכל מקרה שקורה הוא לספור את החיילים. מכשיר הקשר מעניק לי נכס יקר שכולם חפצים בו: מידע. אני מקפיד להעביר לחיילים כמעט כל מידע שאני מקבל בקשר. אמנם אני יודע שמידע זה לא באמת נחוץ להם, אבל זה משפר את התחושה כשבתוך כל האפלה הממשית והמטפורית של הלילה יש לך נקודות אור קטנטנות בדמותם של שביבי מידע. בין השאר אני שומע בקשר על לוחם שלקה בהיפותרמיה ונאלצו לפנותו. המקרה שלו נותן לגיטימציה לתחושתו שאני עומד למות מקור. מצבי טוב יחסית, כי דאגתי להצטייד בגרביים תרמיות, אבל מי שהולך בגרביים רגילות משוכנע זה מכבר שהוא הולך על קרח, לא על חול.

בשלב מסוים אנו רואים צרור נורה מקדימה ומקבלים דיווח דרמטי על היתקלות מלפנים. משום מה ברור לי שאין זו היתקלות עם מחבלים. אנחנו הרי נעים בשטח כבוש לגמרי, שנמצא בשליטת צה"ל כבר שבועיים. אני לא מאמין שנשאר כאן חמאסניק אחד. הם אולי מתאבדים, אבל רק כשיש בכך טעם. רק בסוף הלילה נשמע שהפלוגה המסייעת שלנו פתחה באש על חיילים מגדוד 890. הם ראו דלת של בית נפתחת ואחר כך נסגרת, צעקו "מי שם" ולא נענו, שוב הדלת נפתחה

ונסגרה, שוב צעקו, שוב לא נענו. הם יישרו קו לכיוון הדלת, והפעם כשהדלת נפתחה הם זיהו קנה של רובה. זה הספיק להם כדי לפתוח באש. התוצאה: שלושה פצועים ל-890, שניים קל ואחד בינוני. יש טרוניא אצלנו כלפי היורים מהמסייעת, הרי צריך שילוב של דמיון מפותח עם פחד עמוק כדי לפתוח באש בנסיבות כאלה. הולך ומתחוויר שהסכנה העיקרית שצפויה לנו באזור קטן רווי בכוחות צה"ל מכל הסוגים היא פגיעה של כוחותינו בכוחותינו. מעתה ועד סיום הלחימה יתייחסו אל לוחמי המסייעת – בהכללה לא ראויה, כמובן – כאל אנשים חמים על ההדק שיש להיזהר מפניהם. אני נזכר בדברי הגמרא (בבא קמא פה א), לפיהם אם אדם שנחבל מבקש שהחובל ימסור את דמי הריפוי שהתחייב בהם לידי ולא לידי רופא, יכול החובל לסרב, בטענה שהנחבל יבזבז את הכסף, לא יתרפא, ואז הבריות יכנו אותו "שור המזיק". מעתה היחס אל לוחמי המסייעת הוא כאל שור המזיק.

ההליכה נמשכת ואנו עוברים ליד מקום שנקרא "המכללה". המקום עבר עיצוב מחודש בידי חיל האוויר הישראלי, אחריו נראה שהדבר היחיד שניתן יהיה ללמוד בו הוא קורס בנושא השפעת פצצות שני טון על בטון ואספלט.

בינתיים, מתעורר חשש לחטיפה. הטור כולו נעצר כדי לחפש את דייב, חייל ממחלקה 3. דייב הוא חייל חדש, כך שרוב הפלוגה עדיין לא מכירה אותו. לכן הפלוגה מתחלקת לשניים: הללו לוחשים בצעקה (לחישה בשל המבצעות וצעקה בשל אימת החטיפה) "איפה דייב?!" והללו משיבים בלחישה צעקנית לא פחות "מי זה דייב?!" "איפה דייב ומי זה דייב, מי הוא דייב ואיפה הוא, ובינתיים דייב נמצא ומיד עוברים לסכנה הבאה, מחלקה 3 מדווחת שהיא נתקלה במטען. תוך כמה דקות מתברר שזה לא בדיוק מטען, אלא חוט דייגים מתוח. לא אתפלא אם הוא גם לא היה כל כך מתוח... אנחנו קופאים במקום – תרתי משמע – לעוד חצי שעה, עד שמטפלים במטען המדומה. כל הסיכונים האפשריים מתממשים בדמיונם של החיילים, מה שגורם לכך שההליכה מתארכת והקור מתגבר.

בסופו של דבר אנו מגיעים לסוללת עפר גבוהה, שבצדה השני נמצא המקום שנקרא "המגן הגדודי". מגן מלשון הגנה, מקום מוגן לכאורה, שמוקף בטנקים ושטח חשוף הנשלט על ידי כוחותינו בתצפית ובאש. לאחר כמעט שעה של קפיאה בצד אחד של הסוללה, מורים לנו לעבור לצד השני, שבו המגן. בצד אחד של הסוללה חייבים לחבוש קסדה ואת כל הציוד ולשמור על רווחים מאימת הפצמ"רים, בעוד שבצד השני נגלה לעיניי מחזה של "סוף תרגיל", שלא לומר "סוף מלחמה": הרווחים נעלמו כלא היו, כל הציוד – לרבות האפוד – לצד החיילים ולא עליהם, עשרות נקודות אדומות של סיגריות דולקות. כמובן שמבחינה ביטחונית גרידא אין שום הבדל בין שני צדי הסוללה, רק שלצד אחד החליט מאן דהו לקרוא "מגן", ולצד השני לא. הפצמ"רים שלא באו לא היו מבדילים בין צד זה למשנהו.

מצד אחד במגן יש התפרקות מסוימת, אפשר לדבר ולצחוק ולשתף את החברים בחוויות הלא נעימות מההליכה, אך מצד שני יש מצוקה הולכת וגוברת בשל הקור המקפיא שהעדר התנועה שלנו מעצים את נזקו. כמה חיילים אפילו מתחילים "הקפות" של ריצה קלה סביב המגן כדי להתחמם. כבר הישג צבאי נדיר: הצליחו לגרום למילואימניקים לרוץ. בתוך התיק שלי יש את המוצר שהוא חלומו של כל לוחם בסיטואציה כזו: חרמונית חדשה. אני לא לובש את החרמונית, כי כשארזתי אותה לא ידעתי שבצאלים הודיעו לכולם לא לקחת אותה, כדי שיהיה מספיק מקום לדברים נחוצים יותר מבחינה מבצעית. הרס"פים הבטיחו לספק את החרמוניות כשניכנס, ואני מחליט שכל זמן שלחיילים שלי אין חרמונית, גם לי לא תהיה. מעתה ועד סוף המלחמה גם אסחב אותה וגם לא איהנה ממנה. אף מפקד לא היה נוהג אחרת.

לפנות בוקר מתקבלת ההוראה לנוע לעבר הבתים שאנו עתידים לתפוס. ההליכה קשה, אבל לפחות הפעם יש אופק. אנו נכנסים לבית "שלנו", תופסים את העמדות ומתארגנים לשינה.

יום שלישי, י"ז טבת תשס"ט, יום ראשון בפנים

הבית "שלנו" הוא גדול למדי, נראה שבעליו במצב כלכלי טוב, או לפחות היה במצב כלכלי טוב. חיילים סדירים היו כאן לפנינו. אין חשמל, אין מים והאסלה מלאה בשתן. יש חדר אחד שבו רוקנו את המגירות והפכו את כל הדברים, כנראה שחיפשו שם מידע מודיעיני. בבית נמצא זוג מדים של שוטר פלסטיני, לא ברור לנו אם זה פת"ח או חמאס. על הקיר מול הסלון תלויות תמונות של חמישה ילדים. מיהו בעל הבית הזה? היכן הוא מסתתר עם ילדיו? השלום להם? האם בעל הבית הוא מהרעים? האם הוא מהבלתי מעורבים, אבל תומכים בטרור נגדנו? ואולי הוא אחד מהטובים? כן, אני מאמין שנתרו ברצועה הזאת אנשים טובים. הרי לפי אחת הדעות בחז"ל איוב היה כנעני. לא הייתה אומה שפלה כמו האומה הכנענית, ולמרות זאת, לא היה מופקע בעיני חכמינו שהאומה השפלה הזאת הצמיחה צדיק ואיש רוח כאיוב.

בבית יש מעט מיטות, אבל הרבה מזרונים ושמיכות. אנו פורסים את המזרונים וישנים עליהם בשיטת "המיטה החמה", כלומר כשאתה קם מהמזרון "שלך", מישהו שיורד משמירה הולך לישון עליו, וכשאתה יורד משמירה, אתה ישן על המזרון של מישהו אחר. השמיכות גדולות, כך שכל שמיכה מכסה לפחות שני חיילים. לא ממש 'האחים פריד', אבל עושות את העבודה. המטרה שלנו היא שלא יוכלו לדעת מבחוץ באיזה בית נמצאים כוחות צה"ל. אם יידעו, יגבר הסיכוי שטיל נ"ט ישוגר אלינו. לפיכך, מצלילים את כל הבית בעזרת שמיכות על החלונות. חל איסור על הדלקת פנסים. גם ביום הבית חשוך למדי, אבל בלילה אנו נעשים עיוורים. רק כמה סטיקלייטים מאירים את הבית באור קלוש. חל גם איסור על דיבור בקול. בבית יש עמדה אחת ולמטה, בכניסה לבניין, עמדה נוספת, ש"ג. את רוב היום הראשון אנו מנצלים להתאוששות מהליכת הלילה, לארגון הבית ולביצוע משימות שמירה. אני גם גונב כמה דקות פה ושם כדי לכתוב במחשב את רשמיי. הסוללה מלאה, היא צפויה להחזיק מעמד שלוש שעות. לא נראה שתהיה דרך לטעון אותה, אז בכל פעם אני כותב במהירות ומיד מכבה את המחשב, עד לפעם הבאה. בערב, כשהכול חשוך וכל אחד שוכב על מזרנו ומהרהר, אני מדבר קצת על ההיסטוריה היהודית בעזה. החבר'ה מופתעים לשמוע שיש דבר כזה. מתוך כך, אני פותח בהרצאה קצרה בנושא משיח השקר, שבת צבי. הגענו אליו בגלל האידיאולוג הראשי שלו, נתן העזתי. אני מתאר באוזני מי שרוצה לשמוע (יש כמה כאלה) את פרעות ת"ח ות"ט, את הציפייה לגאולה שהפרעות עוררו בעם, את דמותו של שבת צבי כתלמיד ישיבה צעיר, מוכשר ומוזר. אני מצליח להעביר את כל הנושא, ממסעו של ש"צ במצרים, בעזה, בירושלים וחזרתו לטורקיה, ועד להתאסלמותו ומותו. אנחנו הולכים לישון עד שמעירים אותי כדי להוציא "תשמוע" – פעילות של שמונה אנשים שנועדה לקדם פני רעה. בין השעות אחת עשרה בלילה לאחת אנו שומרים כעשרים מטר לפני הש"ג. נאמר לי שהמשימה תימשך עד שחטיבה 35 תתחיל את התקיפה שלה. מכיוון שאני יודע בדיוק מה הסיכוי שמישהו יטרח לעדכן אותנו על כך שהתקיפה החלה, אני עולה לחפש את בן-טל, ולסגור אתו שבשעה 01:15 נקפל את הפעילות הזאת. שלא כמו אחרים, אני אומר שפעילות זו מיותרת לגמרי, אבל אני כן מודה בכך שתרומתה מועטת. אנחנו לא עושים שום דבר שהש"ג לא עושה ממילא, וגם אם היינו מזהים מישהו מתקרב למתחם שלנו, הסיכוי שהייתי מאשר לפתוח עליו באש נמוך מאוד. כל השכונה הזאת מלאה בכוחות צה"ל, ודי לי בדו"צ של המסייעת.

יום רביעי, י"ח טבת תשס"ט, יום שני בפנים

הבוקר נראים ניצנים ראשונים של התבהמות. הזבל הולך ונערם, הסניטציה הגרועה נותנת את אותותיה, הבית נראה כמו חלום רחוק, ולאף אחד אין כוח לכלום. צחוק עושים לנו המדברים על שילוב נשים ביחידות לוחמות כשלנו. שום אישה לא הייתה שורדת אפילו את ההליכה לכאן, וגם אם היו מסייעים אותה אחר כבוד אל פתח הבית, היא לא הייתה

יכולה להתקיים כאן אפילו יום אחד, ואם היא הייתה יכולה להתקיים כאן, היה צריך לשלול ממנה את התואר 'אישה'.

בבוקר פותחים כמה שקי אספקה שהגיעו אלינו בלילה: סרדינים, טונה, גבינה צהובה, לחמניות, שוקולד, ריבה, פותחנים, גופיות, שמיכות, נייר טואלט, לוף, ומוצר חשוב במיוחד – שקיות עם ערכת פינוי צואה. בלי להיכנס לתיאורים מיותרים, זה מוצר שדומה פחות או יותר לשקיות איסוף צואת כלבים שמחלקים בכל פארק ציבורי ברעננה. ברגע של חולשה אני חושב לעצמי: מה עדיף להיות עכשיו – לוחם בעזה או כלב ברעננה?

לאורך כל שהותנו בפנים אנו סובלים ממצוקת מים. ג'ריקן 20 ליטר בודד מגיע פעם ביממה עם האספקה, וזה צריך להספיק לכל צרכינו. אני מזהיר כל הזמן מפני התייבשות. באשר לנטילת ידיים, אני קובע סדר עדיפויות: בכל בוקר – נטילה מתוך כלי עם כמות סבירה של מים, לפני אכילת לחם – נטילה מתוך כלי אבל רק עם מעט מאוד מים, אחרי שירותים – שטיפת ידיים עם כמה טיפות מים, ללא כלי.

לאחר תפילת שחרית אני מבקש כמה חבר'ה לטובת ניקוי המבנה. החבר'ה יושבים על המזרנים ומתחפ"שים, ואף אחד לא מתכוון לקום. בסוף אני מרים להנחתה מכוונת: "אני הולך לנקות לבד, ולכם זה יישב על המצפון!", משפט שנענה בצחוק פרוע של החבורה, כי מצפון נשמע כמו מילה שאין לה כל קשר לכאן. אני מתחיל לנקות ובכל זאת מצפוני של אחד הלוחמים – גרדוש – מתעורר, והוא מצטרף אליי לניקיונות. רק בצהריים שאר החבר'ה יתעוררו די הצורך לעשות בבית ניקיון יסודי (יסודי של גברים כמובן...).

בינתיים יאיר שוכב כמו פגר על רצפת החדר בו אנו מאחסנים את התיקים שלנו. במהלך הלילה נתפס לו הגב, אבל נתפס קשה. כל תזוזה גורמת לו להיאנח מכאבים. מביאים רופא מכוח התאג"ד, הוא מפציר בו לקום, אבל יאיר מסרב בתוקף. בסופו של דבר מצליחים להרים אותו, ולהשכיב אותו על הגב על גבי שולחן נמוך שהופך למיטה. תוך זמן קצר מפנים אותו, ניפגש אתו שוב רק כשנחזור לזיקים.

אני עומד להמשיך בכתיבה, ואז ויאטר מציע שנלמד תורה, כי יש זמן וישנו כבר די צרכנו. אמרתי לו שקשה לי בלי ספר, אבל אנסה בכל זאת. אני מתיישב בינו לבין תומר, מכריז על ניסיון לשחזר את השיעור האחרון שנתתי בתנ"ך, על הפרק השמיני בשמואל א', ועוד לפני שאני מספיק לומר מה הנושא – האם מלכות בישראל היא מוסד רצוי או לא – כולנו מוקפצים לסלון, לתדריך של עמוס. תוך כדי המעבר לשם, אני אומר לוואטר שהכלל הבדוק שוב עובד: לא חשוב כמה זמן

תתבטל, ברגע שבו תרצה ללמוד תורה, משהו כבר יקרה וימנע זאת ממך. במהלך התדריך אנו מתוודעים להתראה ממוקדת על המתחם הפלוגתי שלנו. לפי ההתראה, זוהתה חוליית חמאס שמתכוונת לבצע לא פחות מאשר ירי צלפים על חוליית סריקה שלנו, אחר כך שיגור פצמ"רים על החוליה ולבסוף התסריט שמלחיץ את כולם מאז שנחטף גלעד שליט בקיץ 2006: חטיפת חייל. מתחילה תכונה רבה בתוך הבית, כולם עוטים קראמיים וחובשים קסדות, המהדרים אף מרכיבים משקפי אבק שנועדו להגן על עינינו מרסיסים. אני נמנע מלשתף את כולם במחשבותיי, לפיהן אולי קיימת התראה, אבל היא רחוקה מלהיות ממוקדת. מי קיבל התראה כזו? מי אמר לאלה שקיבלו אותה שהמחבלים מתכננים לתקוף בדיוק את שלושת הבתים שאנחנו מאיישים? בכלל, לוחמים מנוסים יודעים שכל נושא ההתראות הוא מתעתע, ובדרך כלל עד שמגיע אליך משהו, או שזה בשל רצון של מישהו שם למעלה לחפות על עצמו ולומר שהוא התריע, או שההתראה עמומה ביותר. מכל מקום, אני עושה מה שכולם עושים, ובינתיים מעבים עמדות. מתחיל ירי מונע ממבנים שונים של הפלוגה, נשמע בעיקר כמו מא"ג. כעבור כשעתיים אנו חוזרים לשגרה.

בכל שעה עגולה מהסים את החבורה, מתאספים סביב הטרגזיסטור של זוהר ומאזינים לחדשות. הציפייה לשמוע משהו חדש, רצוי משהו טוב, עוד יותר רצוי – משהו שיחזיר אותנו הביתה בקרוב – נכזבת. שום דבר לא קורה, לא מהלך פורץ דרך של צה"ל מחד, ולא הפסקת אש מאידך. תוך

כדי חדשות השעה 13:00 עמוס מפריע עם התראה נוספת, הפעם זה שתי מחבלות מתאבדות שמסתובבות בגזרה ומתות למות עלינו. חתול קטן שמסתובב לנו בתוך הבית מדי פעם מפריע לי לכתוב, הוא מזנק על המחשב שלי ואני מסלק אותו בעזרת ידיי ורגליי. אין להם פחד, לחתולים כאן. כמו תושבי השכונה שנעשו עכשיו פליטים, גם הם כבר הספיקו לראות הכול.

צנעני החובש לומד מזרחנות. הידע שלו הוא נכס. הבעיה היא שצנעני אוהב להנפיץ. למשל, היום הוא טוען באדיקות שהערבים מחביאים כסף מצרי בתמונות משפחתיות. הכסף משמש כחומר לבדיחות, אבל כמוכן שאיש לא בוחן את התיאוריה על ידי פתיחת התמונות המשפחתיות התלויות לראווה על הקיר, תזכורת כמעט אחרונה לכך שפעם הבית הזה היה בית, ולא רק מוצב. היום החיילים נמצאים באותו מצב אפרורי, אי שם בין ערות לשינה. מבטים בוהים, דיבור ציני בלבד. יש רגעים טובים יותר, כמו כשמבקשים ממני לתת את השיעור היומי. אני מודיע שהנושא היום הוא חייו ויצירתו של הרמב"ם והפולמוס סביב כתביו. ההרצאה אורכת קרוב לחצי שעה, אני חושב שזיהיתי במאזינים עניין אמיתי. לאורך השבוע, בכל פעם שאסיים שיעור אשמע את קולו של חמי מגיח מן האפלה ואומר: "דברי חכמים בנחת נשמעים", אני מבין שזו הדרך שלו להגיד שהוא נהנה מהשיעור.

בכל סיטואציה מסוג זו שאנו נתונים בה, מתגלה לו מלאך מחלקתי. היום התגלה שהמלאך שלנו במבצע הזה הולך להיות מועלם. ידו בכל – מועלם מארגן את רשימות השמירה, מועלם דואג לניקיונות, מועלם מכין תה וקפה לשומרים בעמדות, מועלם פה ומועלם שם. בלעדיו, היה פה הרבה פחות נעים. מלאכים מסוג זה נבחנים בעתות לחץ, והלילה אכן יש עת לחץ. כוח התאג"ד עוזב את הבית, ואנחנו צריכים לתפוס גם את העמדה שלהם. כמעט כל המחלקה תעשה הלילה שתיים-שתיים, כשלקך יש להוסיף את משימת התשמוע, שנתפסת כמשימה מונפצת ועתירת סד"כ. שוב אני נאלץ לפקד על משימה לא פופולארית זו. שעת המשבר מגיעה בסבב השני של התשמוע, שהיה אמור להתחיל בשעה 04:30. החיילים מסרבים לקום, עושים את עצמם לא שומעים. אולי זה קשור לעובדה שהם לא תופרים אף אחד, רק את המשימה, והמשימה לא יודעת להתבכין. אני מעיר את החיילים שוב ושוב, ובסופו של דבר רק ב-04:52 הם מתייצבים לתדריך למטה. למרות שמלחמה זה לא הזמן להטפות מוסר, אין לי ברירה אלא לנזוף בהם על כך. זה בדיוק סוג הדברים שבהם אם אתה מתחיל בויתור קטן, זה נגמר רע, רע מאוד.

יום חמישי, י"ט טבת תשס"ט, יום שלישי בפנים

התשמוע הסתיים ואני עייף מאוד. להתפלל או לישון קודם? למרות שבדרך כלל יהודי צריך לשאוף קודם כל להתפלל, החלטתי העקרונית היא להסתפק כעת בקריאת שמע בזמנה, ללכת לישון, ולהתפלל מאוחר יותר. זאת משום שרק עכשיו אוכל לישון, בהמשך היום, כשכולם ערים ופעילים, זה לא אפשרי. החלטתי נובעת מראיית השינה בזמן מלחמה כערך, ולא כחולשה. בכל רגע אנו עלולים להישאב להיתקלות, שעלולה להימשך שעות רבות. בשעת מלחמה, כל חייל צריך לשאוף להיות כמה שיותר "טעון" בכל זמן נתון במזון, במים ובשעות שינה.

אני פוקח את עיניי בשעה עשר לשמע הודעה על כך שצריך לקפל את כל הציוד ולהתכונן למעבר. כמה חיילים מתבדחים ביניהם שבטח אנחנו חוזרים עכשיו הביתה, אבל כולם יודעים שזוהי תקוות שווא. בשלב זה איש לא יודע לאן נלך (השמועה המובילה היא בית לאהיה) – רק שצריך להיערך לכך. כולם חושבים שיש קשר ליניארי בין עומק החדירה שלנו לתוך השטח לבין משך הזמן שבו ניתקע כאן – ככל שאתה מתרחק מהגבול, אתה מתרחק גם מרגע השחרור. התחזית הפסימית של תחילת הפעולה, לפיה נצא רק בתום שבוע, הופכת להיות התחזית האופטימית, אשר רוב החיילים היו חותמים עליה בשתי ידיים.

אנחנו מנקים את כל הבית, ונתקלים בבעיה: איציק רשם את שמו של כל חייל על הקיר מעל לתיק הלאו שלו, ועכשיו חשוב מאוד לכולם שזה יימחק, שלא יידעו מי היה כאן, אפילו לא בשם הפרטי.

כשהוא כתב את השמות הערתי לו על כך, אבל הוא טען שזה טוש שקל למחוק את רישומו. אנו מגלים שזה באמת קל, אבל רק בעזרת פטישים גדולים. לא נורא, עד שבעל הבית יצטער על החורים בקיר שלו, יצטער על הטרקטור הקטן שלו, שנדרס הבוקר על ידי האכזרית שנכנסה לחצר ברורס. וזה ההסבר הראשון מדוע נקרא שמה אכזרית.

בסופו של דבר מוכרז חז"ל^ש, כנראה שנישאר כאן היום. אני מתפלל תפילת שחרית. היום עומד בסימן ההנפצות: חייל מגולני נהרג על ידי חבר שלו שניסה לסכל את חטיפתו, גלעד שליט שוחרר על ידי שייטת 13 ועוד. לשמועה הראשונה אני מאמין, לשנייה לא, לצערי. כשחסון שומע על הגולנצ'יק שירה בחברו, הוא מבקש מצמד הברזל שלו שיעשה לו אותו הדבר, אם וכאשר. משהו באופי ובטון שלו גורם לי לחשוב שהוא מתכוון לכך ברצינות גמורה. מכל מקום, היום אני מכריז: "ולמנפצים אל תהי תקווה".

נושא השיעור היום הוא חייו ויצירתו של רש"י והתפתחות יהדות אשכנז, כולל התייחסות למסעי הצלב והמגפה השחורה, שגרמה לנדידת היהודים (אלה ששרדו את הפרעות של שכניהם הנוצרים) לנדוד מזרחה. מוסכם כבר על כל המחלקה שהרצאותי טובות לכולם: את מי שמתעניין בהיסטוריה יהודית הן מרתקות, ואת מי שלא – הן מרדימות, וכך כולם מרוצים.

אין לך אוהבים את השלום יותר מהלוחמים, ובין הלוחמים אין לך אוהבים את השלום יותר מחיילי המילואים, ובין חיילי המילואים אין לך אוהב את השלום יותר מאהוד, חייל במחלקתנו, אשר צופה בכל יום ויום מתחילת גיוסו שהיום בשעה שש תוכרז הפסקת אש. כאמור, אהוד אינו בודד ברדיפת השלום שלו, עושה רושם שלמרות שכמעט כולם כאן מתנגדים בתוקף לתנאי הפסקת האש המתגבשת ואומרים שצריך לתקוף ולהרוס ולהאביד ולנתוץ, הרי שהם מייחלים בכל לבם להפסקת אש ולחזרה הביתה. החיילים עוקבים בדריכות אחרי כל בדל שמועה ברדיו על הפסקת אש, ומחשבים כמה זמן ייקח להוציאנו מכאן אחרי חתימת ההסכם, וכמה זמן אחרי שנצא מכאן ייקח עד שנזדכה על הציוד ומתי נהיה סוף סוף בחזרה בבית. אולם עם כל זאת, רק אהוד משדר שכנוע פנימי מוחלט, כמעט משיחי, בכך **שהיום** זה יקרה, בשעה שש, כן? בזכותו, אדם זר שהיה מגיע לכאן היה חושב שסרקוזי ומובארק הם שמות של חיילים במחלקה, כי בכל כמה דקות הוא מזכיר את הפסקת האש שהם עומדים ליזום.

בערב מגיע שמעון, אחד העוזרים של הרס"פ, שמדי פעם נכנס לאזור הלחימה ויוצא. לשמעון יש מצרך נכסף: טלפון סלולארי. יש סידור לפיו אפשר לשלוח הודעות קצרות הביתה דרכו, ולמחרת הוא מחזיר לך הודעה. כולם יודעים שאסור להשתמש בסלולארי מתוך הרצועה, אך למרות זאת אנשים רוצים להחזיק לרגע את המכשיר, למשש אותו, לנסות לחוש דרכו את הבית, שנראה כל כך רחוק. אני מבקש ממנו לשלוח לנועה הודעה ממני: "האם את מקבלת מספיק עזרה?"

היום מתבססת אצלי התחושה שאני לא כל כך בא לידי ביטוי כאן כסמל מחלקה. למעשה תפקידי מסתכם כאן בפקוד על תשמועים, איסוף אספקה פעם ביום, סגירת הכוח בהליכות וגערה מזדמנת בחייל סורר. ייקח לי עוד כמה ימים להבין שברגע שנסעתי הביתה ללידה, נמחקתי כאן מהתודעה. אמנם אמרתי בעקביות שאם ניכנס – אחזור, אבל מסתבר שדבריי, שהתכוונתי אליהם במלוא הרצינות, נתפסו כדיבורים ריקים. לכן חזרתי המפתיעה זיכתי אותי בהערכה, אבל לא שינתה את העובדה שהמחלקה כבר תפקדה עם דפוסי עבודה שלא הותירו לי מקום רב. באותם ימים שבהם הייתי בבית, חשבתי שאני זוכה ללוקסוס שכל לוחם חולם עליו: "תקראו לי רק אם יש מלחמה". בדיעבד מתברר לי שבמערך המילואים ימי האימון לקראת הלחימה הם קריטיים, פחות בגלל הנושא המבצעי, ויותר בגלל ההכנה המנטאלית וההתגבשות כמחלקה לוחמת.

אני מרגיש שעומדות בפניי שתי אפשרויות: להידחף, להודיע הודעות וליצור תחושה מדומה שיש לי שליטה על משהו כאן, או לקחת צעד אחורה. אני בוחר באפשרות השנייה, ומשלם על כך מחיר: מהיום, מעמדי וסמכותי בקרב החיילים עתיד לרדת בכל יום בדרגה אחת.

יום שישי, כ טבת תשס"ט, יום רביעי בפנים

היום עולה לראשונה סוגיית הביזה. אחרי תשמוע שהתחלנו בשעה 05:00, אנו יוצאים לקראת 07:00 לפטרול מסביב לבית. יש כאלה שחוששים מכך, אני דווקא שמח להתאוורר קצת ולראות את השכונה שאנו נמצאים בה. במסלול הפטרול שלנו מצויות חממות ובהן עגבניות בשלות. אני אומר לחבר'ה לא לגעת בעגבניות, הן לא שלנו. הם אומרים לי "בסדר, בסדר", אבל כשאני ניגש לשולחן שהוכן לארוחת הבוקר, אני מוצא עליו עגבניות לרוב.

אני בוחר להבליג על המקרה, הרי סוף סוף בשעת מלחמה מותר לקחת דברים לצורך שהותך במקום, כגון אוכל ושתיה, אבל אני חושש מהמדרון החלקלק, אליו נגיע מוקדם מהצפוי.

בשעה 10:00 מתקבלת הפקודה לנוע לכיוון ביתנו החדש, בפאתי בית לאהיה. שוב תנועה איטית מאוד, שוב התיקים הגדולים על הגב. בהליכה הזאת אנו מתוודעים באור יום לממדי ההרס והחורבן שצה"ל המיט על השכונות הללו. קודם כל, לא נותרו כבישים, רק חולות. חוץ מזה, בכל פינה אתה רואה בית הרוס, בין אם הרוס לגמרי ובין אם רק הפכו את הסלון הסגור למרפסת פתוחה. פה ושם גם רואים מכוניות שניתן רק לקוות שהיה עליהן ביטוח...

באמצע ההליכה מתקבלת התראת 'גשם סגול' – חשש פצמ"רים על הכוח. אנו תופסים מחסה בבית סמוך, שבו שהתה מחלקה אחרת מהפלוגה. רק כעבור שעה אנו מקבלים אישור לצאת מהבית ולהמשיך תנועה. במשך השעה שבה שהינו בבית, תמיר, חייל במחלקה, שיחק לו עם מקל הליכה שמצא שם. גם כאן הבלגתי, אבל כשאני רואה את המקל משופצר לו בתיק הלאו בשעת יציאתנו, אני מפסיק את ההבלגה, ודורש ממנו להשאיר את המקל בבית. תמיר מתווכח אתי, הוא רוצה לבחון עד כמה אני נחוש. בעיה, הסמכות שלי בקאנטים. אולם ההתנגדות הפנימית שאני חש בקרבי למעשה זה מפתיעה אפילו אותי בעוצמתה, ואני אומר לו בצורה הכי חדה שאפשר שהוא לא יוצא מהבית הזה עם המקל, שזו חציית קו אדום ושאני מתכוון ללכת על זה עד הסוף. אני גם מוסיף ואומר "אני בטוח שאתה לא באמת רוצה לקחת אתך את המקל הזה". תמיר משליך את המקל, ואני מזהה בעיניו כעס אמיתי. עוד חייל שרואה את המחזה כועס עליי. אפשר לחשוב, הרסנו לאנשים האלה את כל הבית, אז המקל העלוב הזה הוא שיחסר להם? אבל אני באמת מאמין שאם הוא ייקח את המקל, יום אחד, כשכל המהומה הזאת תהיה מאחורינו, הוא יצטער על כך בכל לבו. אמרו חכמינו "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות" (סוטה ג א), ורוח השטות של המלחמה הזאת היא התעלמות החיילים מכך שאנו שוהים בבתיים שאינם שייכים לנו, ושיום אחד יחזרו לכאן בעלי הבתים ויגלו את ממדי ההרס שהותרנו מאחורינו. רק מי שנמנע מלקחת מקל הליכה יוכל לישון טוב אחר כך עם הידיעה שאמנם הוא פגע ברכושם של אחרים, אבל הוא עשה זאת לצורך ובטהרה.

אנו ממשיכים את ההליכה. לי אין צמד ברזל של ממש, כי כשחזרתי למחלקה כולם כבר היו מחולקים לצמדים, אז צירפו אותי לצמד האחרון ונעשינו שלישייה; כמו בלימוד גמרא, חברותא של שלושה אנשים היא תמיד מורכבת משני אנשים שהם החברותא האמיתית, וחבר שלישי שמנסים לפתור לו בעיה. בכל חברותא של שלושה אנשים תמיד ברור מי הוא השלישי, גם כאן זה ברור, מועלם וטייב הם הצמד, אני השלישי. כשאני נתקע בחול אחרי ירידה במקום, המחלקה ממשיכה להתקדם ואני נשאר לבד לרגע. בכלל, הסמל הולך אחרון וסוגר את הכוח, ולכן גדולה הסכנה שהוא ייחטף. אני עושה כמיטב יכולתי שזה לא יקרה.

לאורך ההליכה ובכל מקום שאנו עוצרים בו אנו פוגשים בעלי חיים מוזנחים ומבוהלים. אני מוצא בלבי מקום לרחם גם עליהם. בעלי החיים רעבים כי בעליהם נטשו אותם, וההפצצות לא עושות להן טוב. קשה לי כבר לברך ברצינות את הברכה "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", כי כל התרנגולים פה מבולבלים על כל הראש, ופוצחים בקרקורים בכל שעות היממה.

אנו מגיעים לפאתי בית לאהיה. בסך הכול המרחק בין הבית הקודם לבית החדש הוא לא כל כך גדול, אבל מבחינה מבצעית רואים שהתקדמנו מגמה אחת קדימה. ממדי ההרס גדולים יותר,

ולראשונה אנו מוצאים את עצמנו בחזית ממש, כשרק כמה מאות מטרים של שטח פתוח מפרידים בינינו לבין בית לאהיה. אין עוד כוח צבאי מזרחית לנו, אנחנו הראשונים שעלולים לחטוף טיל לבית. נגמרו גם נהלי הפתיחה באש המחמירים מחשש לדו"צים, מעכשיו, מי שיתקרב אל הבית שלנו ממזרח – ימות. אנחנו נכנסים לבית ומשחררים את חיילי גדוד הסיוור, כדי שהם יערכו לתקיפה על בית לאהיה הלילה. כמה טנקים חונים ממש על ידינו.

אני חושב על קליין, על בינת ג'ביל. אילו רק היו פועלים בלבנון כמו שפועלים כאן, גדולים הסיכויים שהוא היה אתנו היום. הרי כשהוא ניסה להיכנס עם חיילי גדוד 51 לאותו בית בבינת ג'ביל, ככל הנראה המחבלים בבית הסמוך ישנו, הם התעוררו רק כששמעו את הניסיונות לפרוץ את הדלת בירי ובפצצות. אם היו עושים לבינת ג'ביל את הריכוך שעשו כאן בבית לאהיה, קרוב לוודאי שאף מחבל לא היה מעז להישאר שם, בוודאי ובוודאי שאף אחד מהם לא היה מסוגל לישון בלילה. ההפגזות של כוחות האוויר, הארטילריה והשריון היו גורמות להם להתעורר ולברוח. מכל מקום, בנו המעטפת הזאת נוסכת תחושת ביטחון גבוהה. זו הפעם הראשונה שאנו מרגישים שאנו עושים את מה שחי"רניקים באמת אמורים לעשות: להיכנס לשטח כשהוא כבר נקי, לוודא שהכול בסדר ואם יש צורך בטיהור נקודתי נוסף – לבצע אותו. אם ניכנס להיתקלות ומי מאתנו ייפגע – לפחות נדע שעשו עבורנו את כל מה שצריך, והאירוע באמת היה בלתי נמנע.

בצהרים עמוס אומר לי לקחת שישה חיילים ולהביא אספקה שהגיעה באכזרית. האכזרית מסרבת להגיע סמוך לביתנו, כי היא לא רוצה להיחשף לאש מבית לאהיה, אז היא נשארת דבוקה לבית רחוק בהמשך הציר שהיה פעם כביש. אני לא מבין למה עדיף לסכן שבעה לוחמים לא מוגנים שיצטרכו לרוץ את כל המרחק הזה חשופים לאיום במקום שהאכזרית הממוגנת תתקדם אלינו תוך כמה שניות. וזה ההסבר השני מדוע נקרא שמה אכזרית.

תוך כדי כתיבה הסוללה נגמרת לי, ומעתה אני עובר לכתוב את רשמיי בפנקס.

אנו מתכוננים לשבת. כשנכנסנו פנימה קיוונו שבשבת כבר נהיה בבית, אבל הבית נראה עכשיו כמו חלום רחוק. כתחליף רחצה לשבת אני עושה "מקלחת אוויר" לכפות רגליי. אחרי כמה דקות ללא גרביים, אני מחליף לזוג חדש של גרביים תרמיות. שולף מכונת גילוח מהתיק, מוצא מראה מעל לכיור ומגלח מולו זיפים שגדלו על צווארי. על הטעות הזאת אצטער: חלק מהזיפים נכנסים לתוך הגופייה שלי, ואני עתיד לחוש אותם עד סוף המבצע.

אני מציע לאחד מחבריי לסגל שפניו כבר מלאות בזיפים את מכונת הגילוח שלי, אבל הוא מסרב בנימוס. חבל, אני אומר בלבי, הרי ייה, מח"ט הצנחנים, טרח להתגלח באמצע קרב ההתקדמות של הצנחנים במלחמת לבנון הראשונה ואף הורה לשאר קציני המטה שלו לעשות כן. הוא כתב על כך בספרו 'אתי מלבנון' (עמ' 55):

"...כשהלוחמים רואים את מפקדם ואת הסובבים אותו רחוצים ומגולחים יפרשו את המצב

באופן שונה לחלוטין מאשר בשעה שהם נראים לו עייפים, מיוזעים ומאובקים, כשזקן בן

כמה ימים מצמח על פניהם."

אני מדליק נרות שבת בחדר המרכזי שמשמש לנו כמטבח ושישה-שבעה חיילים נאספים לתפילת ליל שבת. גל חזק של רגשות מציף אותי באופן פתאומי, כנראה בגלל שהשבת היא זמן של משפחה, וגם בגלל כל הסיטואציה האינטנסיבית שבה אנו נתונים. התפילה היא מרוממת, אנחנו שרים את קבלת שבת בנוסח קרליבך, כל פסוק מאיר באור יקרות ומקבל משמעות חדשה:

(א) מְזִמּוֹר שִׁירוֹ לְד' שִׁיר תְּדַשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עֲשֵׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוּ וְזָרְעֵךְ קִדְשׁוֹ:

(ב) הוֹדִיעַ ד' יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גְּלֵה צְדָקָתוֹ:

(ג) זָכַר חֲסִדוֹ וְאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רְאוּ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ:

(תהלים צח)

מדי פעם אני עוצר את שירתי כדי לכבוש דמעות שמאיימות לרדת, שמא תתפרשנה כדמעות מחלישות של רפיון, בעוד שלאמתו של דבר דמעות של חוסן הן.

מדי פעם אני משנה או מוסיף מנגינה כדי לרצות את עולמי. עולמי בא מבית חילוני, אבל כבר מגיל צעיר נמשך אל היהדות, ומאז שאני זוכר אותו הוא מחזיק כיפה בכיס ומצטרף לתפילות שבת. אחד הרגעים המצחיקים בכל המלחמה הזאת הוא כשבסוף התפילה ויאטר מתחיל להודיע הודעות: מזל טוב למשפחת פלוני על הולדת הבן, הם מזמינים את כל הציבור ל'שלום זכר' אצלם הערב ב-20:30, מזל טוב למשפחת אלמוני לרגל בר המצווה של יאיר וכו'.

גל נוסף של רגשות פוקד אותי בשעת שירת מזמור 'אשת חיל', כשאני מגיע לפסוק 'עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון'. לבתנו השלישית קראנו הדר, היא ג'ינג'ית מתולתלת, עוד מעט בת ארבע, ותמיד כשאנו מגיעים לפסוק הזה בבית אנו משתעשעים בה ומלמדים אותה לשמוח על כך ששמה מוזכר בפסוק. אחר כך, כשאני מברך את הבנות, התפתח אצלנו מנהג לפיו הדר גם מברכת אותי, מניחה את שתי ידיה הקטנטנות על ראשי, ממלמלת לה כל מיני מלמולים שמן הסתם כוונה טובה יש מאחוריהם, ואחר כך מנשקת אותי על ראשי. בשבת שעברה הבנות היו אתי, בלי אימא, השבת הן עם אימא, בלי אבא. אני מקווה שבשבת הבאה יזכו לשבת רגועה עם אימא ואבא.

באין יין, אני עושה קידוש על זוג לחמניות ואנו עורכים סעודת שבת צנועה. אנו אוכלים קבנוס כמנה בשרית לכבוד השבת. החילוניים אוכלים ארוחה חמה ראשונה, משהו שהם בישלו על הכיריים שהם הצליחו לארגן בערב שבת. אני עולה לשמור בעמדה הצפונית, וחבאני מביא לי קולה, כדי להשלים את מצוות עונג שבת. בעמדה הצפונית התצפית היחידה שיש לך היא דרך חרך קטן מאוד, אני מתבונן דרכו כמעט במשך כל שעת המשמרת בעזרת העכבר וחושב מדי פעם על גלעד שליט: האם זכה בשנים האחרונות לראות לפחות נוף כזה, דרך חרך קטן, או שהוא מושלך בבור חשוך או במערה?

אני שומע שבועז, מ"כ במחלקה אחרת, יצא הביתה כדי לערוך ברית מילה לבנו. שמחתי מאוד, מגיע לו, מעמודי התווך של הסגל הפלוגתי, תמיד מתייצב, תמיד בא לעבוד, תמיד נעים. מהבן של בועז מתגלגלות מחשבותיי לרעות שלי: איך היא נראית? אני מתקשה להיזכר. במהלך שהותנו כאן עמוס יוצא מדי פעם עם חסון המאגיסט, ברימן בעל מטול ה-RPG וכמה קלעים, והם מבצעים ירי מונע. מרססים את כל השדה הפתוח שלפנינו ואת הבתים בקו הראשון בבית לאהיה, כדי שאם היה שם מישהו שחשב להתקרב אלינו, הוא יחשוב פעמיים, אם בכלל יוכל עוד לחשוב.

רק בלילה אתה יכול לראות מי כאן באמת חבר, כשאתה מחפש מקום להניח עליו את ראשך ולתפוס תנומה. אף פעם אין מזרן פנוי לגמרי שמחכה לך, תמיד צריך להיכנס ליד מישהו ולחלוק אתו את השמיכה העבה, שאיננו יכולים לראותה וכנראה שטוב שכן. חבר אמיתי מזמין אותך ועושה לך מקום, חבר פושר נוהג באדישות – אם אתה רוצה תיכנס, אבל אל תצפה שמישהו יזמין אותך, ומי שאינו חבר דוחה אותך, כן, גם את זה ראיתי קורה פה. אני נזכר בגמרא על דורו של רבי יהודה ברבי אילעאי (סנהדרין כ א), שמרוב עוני היו מתכסים שישה אנשים בטלית אחת ועוסקים בתורה. שאלו על כך בעלי המוסר: סוף סוף הטלית אחת היא, ואיך יש בה מקום לשישה אנשים? ועונים הם, שאם כל אחד מושך את הטלית לכיוון שלו, באמת אין שום דרך שבה שישה אנשים יוכלו להתכסות בטלית אחת, אבל אם כל אחד מושיט את הטלית לזולתו, אזי אפשר להכניס לטלית גם שישה אנשים.

תומר עוזר לי למצוא מקום לישון בו, אני מקפיד לא להוריד את האפוד הקראמי למרות שההוראה שלא להורידה אפילו בשעת שנת הלילה נראית לי כהגזמה פראית. באמצע הלילה אני מתעורר דרוך לשמע פיצוצים עזים ביותר. הלילה חטיבת השריון 420 וגדוד הסיור של חטיבתנו מבצעים תקיפה על בית לאהיה. הקולות מבהילים, טנקים יורים מסביב ללא הרף, הארטילריה כבדה וגם חיל האוויר מוסיף את חלקו. הפגזים מטלטלים את הבית, ואתה מקווה שמפעילי כלי המשחית הללו לא שכחו שיש כאן מחלקה של צנחני מילואים שמעוניינים מאוד להמשיך לחיות, אם אפשר בבקשה. אני חושב על החברה שנהרגו מפגזי טנק בתחילת הלחימה, ושואל את עצמי האם הם

לא שמעו בדיוק את אותם הקולות רגע לפני שנהרגו, וכמונו שמחו בלבם שהם לא לבד כאן, יש שריון וארטילריה לטובתנו.

הכי באסה כאן זה להתעורר מחלום נעים ולהבין תוך רגע היכן אתה נמצא באמת. בדרך כלל אני אפילו לא זוכר מה בדיוק חלמתי, רק רושם עמום מנעימות החלום נותר, עד שהוא מפנה את מקומו לטובת המציאות הנעימה הרבה פחות.

שבת, כ"א טבת תשס"ט, יום חמישי בפנים

אני קם בבוקר לתפילת שחרית, מביט לימיני ולשמאלי ומתמלא בתחושת החמצה: רק עוד תשעה חסרים לי למניין...

לכבוד השבת אנו זוכים לאספקה נדיבה במיוחד: ארבעה קיטבגים מלאים בכל טוב. מהקיטבגים נשפכים מוצרים איכותיים שאזרחי ישראל שלחו ללוחמים בחזית. אם כל הצ'ופרים האלה מוצאים את דרכם אל יעד האמיתי, הלוחמים, ולא נעצרים כרגיל אי שם בדרך, כנראה שכמות התרומות באמת גדולה. כמו חבורת פיראטים אנחנו מחלקים את השלל, אחד חוטף גופיה נאה ושני משקה אנרגיה, שלישי חוטף בקבוק קולה ורביעי שוקולד איכותי. תוך חמש דקות ה"סחורה" מחוסלת, ולא נודע כי באה אל קרבם.

אני מוצא את הזמן לתפוס מילה עם תמיר, לוודא שהכעס על פרשת המקל כבר מאחורינו. המתנתי יממה שלמה כי "אין מרצין לו לאדם בשעת כעסו" (ברכות ז א). תמיר אומר שמצדו הכול בסדר; אני שמח, הרעות לא הופרה.

בשעת הצהרים עמית המג"ד מגיע. אני לא רואה אותו כי אני שומר בצפונתי, אבל כמה חיילים מהחפ"ק שלו נכנסים לחדר שבו אני יושב. חברי החפ"ק אמורים לדעת כל מיני דברים שאנחנו לא יודעים, כמו מתי כבר עפים מכאן. כך לפחות אהוד רוצה להאמין. הם אומרים לו שאין לאף אחד מושג, ושבינתיים אנחנו נערכים לתקיפה גדודית על בית לאהיה ביום ראשון בלילה. אני שותק וחושב לעצמי: האם נשאר עוד מה לתקוף בבית לאהיה? אהוד פוצח בנאום הקבוע: היום בשעה שש תוכרז הפסקת אש, וכבר מחר בבוקר נזדכה ונשוחרר הביתה. החבר'ה מהחפ"ק מסתכלים עליו כאילו הוא יצא מדעתו, ומסבירים שלא תהיה הפסקת אש, וגם אם תהיה, ברור שנישאר כאן כמה ימים כדי לוודא שהפסקת האש מתקיימת, וגם כשנצא נישאר בכוננות כמה ימים, כך שהזמן המוקדם ביותר שבו אנו צפויים לחזור הביתה הוא יום שני הבא, תשעה ימים מעכשיו, ועשרים ושלושה ימים מאז שחיילי הגדוד ראו בפעם האחרונה את ביתם. אהוד לא מתבלבל לרגע, ופוצח בנאום הזוי אפילו יחסית אליו. הוא מסביר להם שהכול תלוי בנו, שאם רק נאמין שזה עומד להיגמר – כך יהיה, אם אצלנו החיילים תיווצר אווירה של הפסקת אש זה יחלחל כלפי מעלה ויהפוך לנבואה המגשימה את עצמה. חיילי החפ"ק מביטים עליו בתימהון, אבל אהוד בשלו: "אתם תראו, הלילה אנחנו יוצאים מכאן".

תוך כדי הדיון ביניהם, אני מבחין בכך שרוחו של המג"ד משפיעה על חיילי החפ"ק. למשל, הם אומרים לאהוד להפסיק לחשוב על הבית, ובמקום זה לחשוב איך כל עם ישראל עומד מאחוריך ומתפלל להצלחתך וכו'. יפה לראות שעמית מצליח ליצור סביבו אווירה כזאת.

קצת יוצאי דופן הם דבריו של טייב לחייל אחר. טייב אומר באופן גלוי שהוא דווקא מצפה לתקיפה על בית לאהיה, הוא מרגיש שכל זמן שאנו עסוקים רק בהגנה לא מילאנו את ייעודנו. הוא גם בוגר דיו כדי להבין שאם הפסקת אש עכשיו אינה טובה לישראל, אז צריך להפסיק עם כל הדיבורים על הגעגועים הביתה. בתוך תוכם כמעט כולם חושבים כמוהו, במידה כזו או אחרת. אל תטעו בחיילי מחלקה 1, הם באו לכאן כדי להילחם! אבל כשאתה יושב יותר מדי זמן בלי לתקוף, באופן טבעי הבהירות שבה יצאת לקרב מיטשטשת והגעגועים הביתה גוברים. בכלל, כל הרביצה הזאת בבית לא עושה לנו טוב. מתחילים להיווצר מתחים קלים. אילו היינו נלחמים ממש, אני בטוח שהיינו הרבה יותר מלוכדים ומגובשים.

אתמול בלילה לא נתתי את השיחה שכבר הפכה לחלק מהשגרה כאן, לכן אני נותן אותה היום. לכבוד השבת, אני חורג מנושא ההיסטוריה היהודית ואומר דבר תורה על פרשת השבוע, פרשת 'שמות'. אני פותח בשאלה: מדוע פרשתנו מונה את השמות של בני ישראל, הרי כל הרשימה הזאת כבר מופיעה בספר בראשית? אלא ששם השמות מופיעים כשמות פרטיים, ואילו כאן אנו עוסקים בלידה של האומה, וכל השמות מופיעים מחדש כחלק מהאומה הישראלית. מכאן אני עובר לדבר במשך כמה דקות על רעיון ההתכללות, לפיו עומק הזהות של היחיד הוא היותו איבר של הכלל, ואצלנו עכשיו מציאות זו גלויה ובהירה, שהרי עזבנו את חיינו הפרטיים והתגייסנו לעבודת הכלל, כשלוחי האומה. אני מנתח מבחינה פילוסופית את הסיבות השונות בגללן אדם עשוי להיטיב עם הזולת, כשהסיבה הגבוהה ביותר היא ההבנה שבאמת הזולת ואני אלה לא שתי ישויות נפרדות, אלא שנינו חלק מחיים לאומיים אורגניים, וממילא אין דבר טבעי יותר מאשר להיטיב זה לזה. אני חותם את דבריי בכך שבעם ישראל ההתכללות לא מועכת את הפרטיות אלא מגדילה ומרוממת אותו, ומברך את כולם שבסוף המערכה נחזור בשלום, ומכוח המסירות שלנו למען הכלל נזכה שגם חיינו הפרטיים יתברכו ויצליחו בכפל כפליים.

אחרי הבדלה ירמי מחליט שהגיע הזמן להכשיר כאן כמה כלים, כדי שנוכל כולנו לאכול ארוחות חמות. ירמי (קיצור של ירמיהו) הוא בחור מיוחד, מורה תימני בן ארבעים, שלפי סיפוריו מהעבר נשמע כאילו הוא כבר בן שמונים. הוא בקיא באופן מרשים (ואולי גם קצת מדאיג) במערכונים של 'הגשש החיזור', ומבצע אותם בצורה כל כך טובה, עד שכשפולי נפטר מן העולם, חשבתי שאולי ייקחו אותו להיות הגשש השלישי. אם מועלים הוא המלאך הראשון השבוע, ירמי הוא השני, דואג לבניית העמדות, לסדר וניקיון ולהכנת ארוחות טובות. אנו מתחילים להכשיר את הכלים, ופולומבו לוקח פיקוד על הכנת גולש צבאי עם תפוחי אדמה. כל אחד זוכה למנה קטנה בקערית צנועה. כל הסטייקים שנאכל כשנצא מכאן לא ישוו לארוחה הזאת, שנאכלת בתיאבון רב לאור הסטייקלייט הבודד שדולק.

לקראת השעה 22:00 כולם דרוכים, כי פורסם שבשעה זו ראש הממשלה אולמרט ושר הביטחון ברק יערכו מסיבת עיתונאים מיוחדת. כולם מייחלים לשמוע על הפסקת אש וחזרה הביתה. מחזה החבורה המתוחה שיושבת סביב הטרגזיסטור מזכיר לי תמונות מכ"ט בנובמבר. ואכן, ישראל מודיעה על הפסקת אש חד-צדדית. כולם מאמינים שאם הפסקת האש תישמר, אזי תוך 48 שעות נצא מכאן. ואם היא לא תישמר – ניכנס פנימה ונתחיל להילחם. השידור הדרמטי מסתיים, ומי שלא שומר – הולך לישון.

מוצ"ש, אור לכ"ב טבת תשס"ט, ניצחוננו של אהוד

למה מעירים אותי עכשיו, ב-01:45, אם המשמרת שלי מתחילה רק ב-03:00? עמוס רוצה לדבר אתי ועם עוד שני חיילים. רשות הדיבור לעמוס: "תשמעו, קיבלנו עכשיו הודעה שתוך שעה אנחנו עפים מכאן. כדי שלא תיווצר מהומה גדולה מדי אני מעיר את המחלקה בדירוג, תתחילו לארגן את הציוד שלכם לקראת יציאה."

מה, זהו? איפה המלחמה שהבטיחו לנו? מה יהיה עם ציר פילדלפי? מי ימנע את הברחות הנשק מאיראן – מצרים? הרי כבר היינו בסיפור הזה! רובנו לא ירינו אפילו כדור אחד, הרימונים כולם נותרו באפודינו, לא בחנו את הטיל החדש שהלבישו על עולמי והובטח לנו שהוא גם חודר קיר וגם הורג את כל מי שבחדר, ולא ראינו בעינינו אפילו מחבל אחד! חוץ מזה, מה עם גלעד שליט? האם הוא שוב יישאר החייל היחיד בעזה?

נראה שכרגע כל זה לא מעניין אף אחד. הלילה הוא ליל ניצחוננו של אהוד, אשר רק לפני מספר שעות היה נשמע כאדם ההזוי ביותר ברצועת עזה, כשהתנבא שהלילה נצא. ככה זה, גם שעון מקולקל מדייק פעמיים ביממה...

כולם מארגנים את הציוד, יש אווירה של חיפזון, וכן, גם רוממות רוח הגובלת באופוריה. על רוממות הרוח מעיב רק החשש שיזנבו בנו תוך כדי הנסיגה. כרגיל, יותר משאני חושש מהחמאס אני חושש מדו"צ. לפיכך, אני מצייד את החיילים בסטיקלייטים של אינפרה-אדום. זהו סטיקלייט שלא ניתן לראותו בעין רגילה, אבל מי שמתבונן דרך אמר"ל רואה אותו בבהירות רבה מאוד. אם לכל חייל שני במחלקה יהיה דבר כזה מתחת לכיסוי הקסדה, כל כוח שיתקרב אלינו יבין מיד שאנחנו חיילי צה"ל. מבקשים להחליף שומרים בעמדות כדי שגם הם יוכלו להתארגן, אני חוטף הזדמנות אחרונה לגמול חסד והולך לעמדה הצפונית.

כשאנחנו יוצאים מהבית ורואים את האכזרית, כמה חיילים מפנטזים שאולי היא כאן כדי שנעלה את תיקי הלאו המגושמים עליה, אולם האכזרית נוסעת לה ומותירה אותנו עם כל הציוד. וזה ההסבר השלישי מדוע נקרא שמה אכזרית.

אנו הולכים על הציר ובכל כמה רגעים מגיחה מחלקה מפיינה אחרת, פלוגות שלמות שלא ידענו על קיומן הולכות ומתגלות לנגד עינינו. הטור הוא ארוך, וככל שאנו מתקדמים החרדה מפני תקריות בדרך מפנה את מקומה לתחושה של אופוריה. משמעת הלילה החמורה מופרת יותר ויותר. עם כל זה, ההליכה היא קשה, קשה מאוד. בשלב מסוים מתקדמים במהירות רבה, ואף אחד מאתנו כבר לא מה שהוא היה בגיל עשרים.

כשאנו חוצים את גדר המערכת, מצבורים גדולים של מצוקה, מתח וחרדה מפנים את מקומם לטובת רוח של שלוה, סיפוק ותחושת ביטחון. בתוך כל זה, אני מזכיר לעצמי שלא למאוס חלילה בארץ חמדה. אולי אנחנו חוזרים לגבול המדיני הנוכחי, אבל אני מסרב להשתמש בנוסח השגור לפיו חזרנו לארץ, כאילו היינו עד עכשיו בארץ זרה. עבור רוב האנשים כאן התחושה הפוכה, מצדם שיטיבועו את כל הרצועה הזאת בים או ישגרו אותה לחלל. תמיד היה קשה לנו עם עזה: עולי מצרים דילגו עליה ונכנסו לארץ מעבר הירדן ואפילו יהושע בן נון לא להצליח לכבוש אותה.

יש תחושה שמישהו מריץ את סרט כניסתנו ללחימה אחרנית. מבית לאהיה לגדר המערכת, מגדר המערכת לכניסה לזיקים, משם למטווח 7, שם ציודנו נפרס על האדמה כבתחילה. אור ראשון מתחיל להפציע. לא יאומן, אבל מתחיל לרדת גשם. כל זמן שזה גשם רגיל, ולא גשם סגול, לאף אחד לא אכפת. אנו עומדים בחוף רטובים, כולם מתחבקים עם כולם ומצטלמים למזכרת.

מתוקף תפקידי כצלם היחיד בסביבה, מבקשים ממני לצלם את "זקני" הפלוגה. תנאי הקבלה לפריים הוא היותך בן ארבעים או יותר. אני עומד לצלם ואז אחד הזקנים אומר "רגע, תביאו את המקל!". אני מתמלא בתחושת אכזבה כשאני מזהה דרך עדשת המצלמה את מקל ההליכה שחשבתי שהשארנו בבית לאהיה. כנראה שאחרי שתמיר השליך אותו, חייל ממחלקה אחרת אסף אותו. טוב, אני לא יכול להיות אחראי לכל העולם, לפחות דאגתי לכך שידה של מחלקתי לא תהיה במעל הזה.

הסרט ממשיך להתקדם הפוך, ובאותו מקום שבו לקחו מאתנו את הסלולאריים מחזירים לנו אותם.

במטווח ניגש אליי קצין שאני מתקשה להאמין שאכן עומד מולי: גיסי האהוב, ד"ר כרמל. מתברר שגם הוא היה בפנים, בפאתי בית לאהיה, כנראה שהיינו במרחק של מאות מטרים אחד מהשני ולא ידענו. אנחנו מתקשרים ביחד למשפחה ומודיעים שיצאנו בשלום.

עד שעמית מכנס את הגדוד לשיחה קצרה, כולם בטוחים שבעוד שעתיים שלוש נהיה בדרכנו הביתה. עמית פותח בדברי הודיה לקדוש ברוך הוא על כך שכל הגדוד חזר בשלום והרב שלמה מוציא את הציבור הגדול ידי חובת ברכת 'הגומל'. עמית מודיע שלא ברור מה הלו"ז להמשך, אבל בכל מקרה אנו צפויים להישאר בכוננות במשך 48 שעות, עד יום שלישי בבוקר. כולם פורצים בצחוק. עמית מבהיר שזו לא הייתה בדיחה, אבל החיילים לא רוצים להאמין לו. לא יעזור להם, 48 השעות הבאות יגרמו להם לסיים את תקופת גיוסם עם טעם מריר במקצת.

יום ראשון, כ"ב טבת תשס"ט, נמרחים בימ"ח

אנו נוסעים לימ"ח שלנו, שם רחוקים מלהיות ערוכים לקלוט אותנו. בימ"ח אין אוהלים, אין מיטות, אין אפילו מזרנים ועל חדר אוכל אין מה לדבר, יש רק את ההאנגרים הגדולים שבהם התארגנו לפני הכניסה. מה שכן, יש מקלחות. כמה חיילים מחליטים שהם יתקלחו רק בבית. רק כשמתברר שבאמת לא הולכים לשחרר אותנו – גם הם נשברים ומתקלחים כאן, לשמחת שאר החיילים.

היחיד שמשוחרר הביתה הוא עולמי, כי אשתו בחודש התשיעי עם תאומים והיא התחילה להרגיש צירים. כנראה שאי שם בדרך הביתה עולמי הספיק להחזיר את מצלמת הוידאו לידי איש הקשר שלו בערוץ 2, ואנחנו מתבשרים שכבר הערב הולכים לשלב קטעים מהצילומים שלו במהדורת החדשות של הערוץ. בשעה 20:00 אני נכנס לרכב ומאזין לחדשות ערוץ 2. אכן, יש במהדורה כתבה בת כמה דקות על קורות המחלקה שלנו. כנראה שגם הרמטכ"ל אשכנזי צפה בחדשות ערוץ 2 באותו ערב, כי הוא התקשר למח"ט שלנו ודרש למצות את הדין עם עולמי, על חשיפת מידע מסווג בלי רשות. כך החלה פרשת עולמי, שתעסיק את הפלוגה מחר ומחרתיים.

אני מניח שאם אגש לבן-טל, הוא ישחרר גם אותי הביתה. הרי היו מוכנים לוותר על"י לגמרי, עקב הלידה, וכבר מתחילת הצו ועד עכשיו השליש הפלוגתי גוער בי על כך שאני כאן. למרות זאת, דווקא עכשיו, כשאף אחד לא עושה כלום ואיני תורם דבר, אני מרגיש שאיני יכול לעזוב. כשעזבתי בימי האימון זה היה מובן לכולם, ואיש לא חשב לבקש להשתחרר על סמך התקדים שלי. כאן, לעומת זאת, כולם נשאר, וברגע שבו אחד ילך, אפילו בשל סיבה מוצדקת, השאר יתחילו לשלוף את הסיבות המוצדקות שלהם והאווירה תתעכר. עמו אנכי בצרה.

בערב אנחנו אוכלים ארוחה טובה ראשונה מזה זמן רב. הרס"פים מכינים סעודה גדולה על האש, הפעם משקיעים ומעבר לכנפיים ונקניקיות יש גם סטייקים ובריות. את הארוחה הזאת הרוויח כל לוחם כאן בדין.

הואיל ואין כאן מקום לישון, שולחים את הפלוגה למושב סמוך שנידב לנו את אולם הספורט שלו. אני מעדיף להישאר כאן ולנצל את הזמן לכתיבה. הרשמים שכתבתי בזמן אמת הם עדיין במצב טיוטה, מהיום אני מנצל זמן פנוי שיש לנו בשפע כדי להרחיב ולסדר את הדברים.

יום שני, כ"ג טבת תשס"ט, נמרחים עוד יותר

קצת אחרי השעה 08:00 אני שומע את עולמי מתראיין בתכנית הבוקר של ניב רסקין. הוא שופע מסרים על חשיבות המילואים, צדקת הדרך והבאת שקט לדרום. מצב רוחו המרומם עתיד להשתנות בצהרים, עת ידפקו על דלת ביתו אנשי המשטרה הצבאית, ויובילו אותו אחר כבוד לחקירה. הפלוגה סוערת וגועשת. חלק מרגישים שעשו לעולמי עוול וניפחו את כל העניין, אבל חלק כועסים עליו, על שחשף דברים שאסור היה לחשוף ועל כך שחשף גם אותם. קו ההגנה של עולמי הוא שכולם – כולל קצינים בפלוגה ובגדוד – ידעו שהוא מצלם, ואף אחד לא העיר לו על כך. חוץ מזה, בערוץ 2 הבטיחו לו שהכול יעבור אישור של דובר צה"ל. מעלים טענות לכאן ולכאן, אני משתדל להתרחק מהדיונים הללו, שאין בהם שום תועלת.

בינתיים, כאן בימ"ח כולנו נמרחים. אוסרים עלינו להזדכות על הציד, כי באופן רשמי אנחנו עדיין בכוננות, אם הדרום יתלקח, נהיה מהכוחות הראשונים שיחזרו לשם. איך המחלקה תגיב אם תגיע פקודה כזאת? טוב שהשאלה הזאת נותרת תיאורטית.

אנו מתפנים כדי לבחון מה היה כאן במובן הכללי יותר. במשך הלחימה כולה אפילו לא ידענו מה קורה במחלקות אחרות בפלוגה שלנו, עכשיו אנו משלימים מידע על כלל צה"ל. מתברר לנו שלמרות שדיברנו כל הזמן על כך שאנחנו במלחמה, בעצם השתתפנו במבצע צבאי דל בהיתקלויות. לא יצאנו ידי חובת המלחמה האמיתית. אני שמח שהצבא מרגיע את כולם וקורא

לזה מבצע. אפילו לבנון השנייה לא הייתה ראויה בעיניי להיקרא מלחמה, היא נקראה כך רק בגלל שהממשלה הייתה חלשה מול לחצים של ציבור זועם. מבחינה אסטרטגית, תוצאת המערכה עדיין לא ברורה. בפשטות, לא ברור מה השגנו. אמנם נתנו לחמאס מכה קשה, קשה מאוד, אבל לא הורדנו אותו על ברכיו. ארגון החמאס עדיין שולט בעזה, יכולת המשילות שלו נפגעה פחות ממה שהיינו רוצים לחשוב, ציר פילדלפי ימשיך לשמש כמרכז ההברחות הגדול במזרח התיכון וגלעד שליט עדיין בשבי. אמנם הרגנו לפלסטינים כ-1,300 אנשים, רובם מחבלים, אבל באופן אישי אני לא רואה בהרג בני אדם הישג אסטרטגי, למרות שזה תורם משהו לשיקום כוח ההרתעה של ישראל. הייתי מעדיף ציר פילדלפי מורחב ונקי מאזרחים בשליטתנו, מאשר כל הגויות האלה בעזה.

אין לי כל קושי לחוש צער על ההרוגים שלא הגיע להם למות, ויש כאלה. אני מכיר אנשים רבים שלא מסוגלים להרגיש שום חמלה כלפי נפגעים מהצד השני, הם נתפסים כאנשים חזקים מבחינה אידיאולוגית, או פטריוטית, או איך שקוראים למה שהם כביכול חזקים בו, אבל בעיניי הם דווקא חלשים. הם חלשים משום שאם הם ירשו לעצמם לחוש חמלה כלפי הנפגעים הערבים, עמדתם ביחס לזכותנו להגן על עצמנו וביחס לנחיצות פעולתנו תיחלש, ולכן הם מקשים את לבם. אני, לעומת זאת, לא מרגיש שום חולשה בעמדותיי כשאני מצטער על ילדים שפגז שלנו הפך אותם למדורה בן רגע. אני יודע להבחין בין צער לחרטה: אני מצטער על כך שהפגז פגע בהם, ועם זה אני מתחרט על כך שירינו אותו. האחריות למצב הדברים הטראגי היא של החמאס, ובמידה מסוימת של כלל האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה שהחליטה למסור את השלטון לידי טרוריסטים. איננו אשמים, אבל אנו יכולים וצריכים להצטער בצערן של אותן בריות אומללות.

החיילים משועממים, האווירה בפלוגה נעשית קצת לא נעימה. באין לחימה הרעות המקיפה את כלל החיילים נחלשת והחיילים מתחלקים לחבורות חבורות, כשתמיד יש את אותם חיילים שמקימים חבורה עם עצמם, חלקם מאונס וחלקם מרצון. אני רואה כמה חיילים משחקים בסנוקר, ושואל אותם האם הם מכירים את המליצה של ביאליק על המשחק שהם משחקים: "עומדים שני לצים, אוחזים בעצים ומכים בביצים..." הם לא הכירו.

בתוך כל זה מתחילות לזרום תרומות מצד כל מיני גופים שרוצים לתת לחיילי המילואים. הואיל והגופים רוצים לתת והואיל והחיילים רוצים לקחת, המפגש עולה יפה. עמדות גדולות של חברות מסחריות נפתחות, מוצרים מחולקים חינם לכל דורש וזרם הצ'ופרים רק הולך וגובר.

בערב אני מתוודע לחידוש בתחום הקולינארי, אסאדו שמו. אסאדו הוא כינוי הן לסוג איכותי של בשר והן לשיטת צלייה מיוחדת. מסבירים לי שאסאדו הוא שיא השיאים בעולם הבשר. מישהו תרם לפלוגה שלנו 70 ק"ג של בשר כזה, ואנחנו כעת 50 אנשים, מה שאומר שהכמות כמעט בלתי מוגבלת. הבשר עומד בציפיות, אבל כמו רוב החיילים, אני מקפיד לעצור אחרי כמה חתיכות. קצת מעורר רחמים לראות את אלה שממשיכים עד לשעות המאוחרות של הלילה, עומדים עם הצלחת ולוקחים נתח אחר נתח של בשר התאוה.

יום שלישי, כ"ד טבת תשס"ט, חוזרים הביתה

כמו גיבוש שאינו נגמר, כך השחרור שלנו מתעכב ומתעכב, כאילו רוצים לבחון מהי נקודת השבירה שלנו. היום נפתח בזיכויים חלקיים, אבל עדיין לא מאפשרים לנו להזדכות על הנשק, כדי שנהיה מוכרחים להישאר למסדר הסיום החטיבתי. לפני כן מתקיימת שיחת סיכום לכל הגדוד עם המג"ד, עמית.

עמית מדבר על כך שהלחימה הייתה עבור כולנו משבר, אבל אותן האותיות של המילה 'משבר' יכולות ליצור גם את המילה 'מבשר', ואנו מצפים שאחרי שרוח הגבורה הופיעה בעמנו בכלל ובגדודנו בפרט תבואנה גם הבשורות, וכל אחד יראה בחייו האישיים בשורות וישועות.

אני לא יודע איך לבלוע את השיחות האלה. מצד אחד, זה מה שתמיד רצינו, קצינים שהתורה שלמדו אינה מתבטאת רק בכיפה שעל ראשם אלא בכל אורחותיהם ושיחם. מצד שני, אני חושש שאולי בשביל חלק מחיילי הגדוד היו במבצע הזה יותר מדי שיחות אמונה, תפילות וברכות. ואולי אני סוחר רגש נחיתות של דתיים, ובעצם דבריו של עמית באים כמים קרים על נפש עייפה? אולי דווקא השיחות הללו הן שינוי מרענן לעומת השיחות הלאקוניות חסרות החיות ששומעים לעתים קרובות מפי קצינים? מאוד הייתי רוצה לשאול את חבריי החילוניים על כך, אבל אני נמנע מכך, כדי שלא אני אהיה זה שמעורר ספקות שאולי אין בלבם.

מהשיחה של עמית אנו עוברים לעצרת החטיבתית, מונח שכל כולו אומר 'סדיר'. את העצרת מכבד בנוכחותו אלוף חשוב. כמה דקות אחרי שהאלוף מסיים לדבר, מודיעים שבשל בעיית לו"ז הוא צריך ללכת. גם לנו יש בעיית לו"ז, אבל היא לא ממש מעניינת כאן אף אחד. בעיית לו"ז זו הדרך של האנשים החשובים להודיע לפשוטי העם שיש להם מספיק זמן כדי לדבר אבל לא כדי להקשיב, ויש לי בעיה עם זה, למרות שלפעמים מזדמן לי להיות גם בצד של החשובים, ואני מבין את מורכבות הנושא.

רגע דרמטי נרשם כשבין האלוף לאוגדונר עולה לבמה סער, הרס"פ הסוער של פלוגה א', מסוג האנשים שייתנו את הנשמה במילואים, אבל גם לא יהססו לפתוח פה כנגד מה שנראה להם כעוול או זלזול בלוחמים. סער משתלט – ממש כך – על המיקרופון, ואומר שבעיניו זה ביזיון שגדודי מילואים נמצאים יומיים בבסיס מבלי שיש להם אפילו מיטה ומזרון. אומר את שלו ויורד מהבמה. האחראים על המסדר לא יודעים איך לבלוע את ההתפרצות של סער, אז הם פשוט מתעלמים ממנה וממשיכים כרגיל.

אחרי העצרת סוף סוף משלימים הזדכויות, מכינים את תיקי הלאו למלחמה הבאה ומקבלים את טופס השחרור המיוחל. כמעט כל חיילי הגדוד לא ראו את הבית כבר 17 יום. אני יוצא לדרך, ובמחסום אורנית שוטר שואל אותי לאן אני נוסע.

- הביתה.

- מאיפה?

- מעזה.

- כל הכבוד, עבודה טובה עשיתם שם, בהצלחה.

בדרך הביתה אני עובר ליד הבית החדש שאנחנו בונים, שמח לראות שהקומה השנייה כבר בנויה ברובה. אני נכנס הביתה, ומתחיל את המפגש המחודש עם נועה והבנות. רק שמונה ימים חלפו מאז שראיתי אותן, אבל בגלל עוצמת החוויות, התחושה היא כאילו לא התראינו לפחות במשך חודשיים. אני ניגש לעגלה ומתבונן ברעות, שלא ידעה בלכתי ולא יודעת בבואי. עוד נכיר ונתחבר, אני חושב לעצמי. אני שמח לראות שלמרות כל הבשר ביומיים האחרונים, השלתי מעליי כמה קילוגרמים. עובר על ערימה גדולה של דואר, ובה בין השאר הודעה על חבילה שלא ציפינו לה. מעניין מה יש בה.

אפילוג – החזרה לשגרה

אני מתחיל את הטיפול בכל הדברים שנזנחו ומנסה בעיקר להשקיע בבית ולהקל על נועה. אני מרים טלפון לעולמי כדי לחזק את ידיו. מסתבר שהוא בימ"ח שלנו, ממתין למשפט אצל האוגדונר או המח"ט, מי שיתפנה קודם. אני אומר לו שאמנם אני חושב שהוא שגה, אבל גם זוכר לו את תרומתו ארוכת הטווח במערך המילואים ומקווה שיביאו זאת בחשבון כשבאים לחרוץ את דינו. הרעות מחייבת, לא? בהמשך היום יישפט ל-21 ימי מחבוש, שיהפכו בסופו של דבר לשבעה ימים.

אני קופץ לדואר ומוציא את החבילה, שנשלחה מאישה טובה אי שם שקראה את הכתבה שפורסמה על הלידה אצלנו, ובעקבות זאת כתבה לנו שיר ושלחה בגד לרעות.

בימים הראשונים, בכל לילה אני חולם על הבתים ששהינו בהם. באחד המקרים, בתי הגדולה העירה אותי משנת צהרים קצרה וציוויתי עליה לכבות מיד את האור בשירותים, "שלא יידעו שאנחנו בבית הזה!". היא צחקקה ורצה לספר לאימא שלה.

למרות שלא עברנו אירועים טראומטיים באמת במלחמה הזאת שהפכה למבצע, למרות שלא הרגנו ולא נהרגנו, אני מרגיש צורך פנימי להשלים בהקדם את העלאת רשמיי על הכתב. לאנשים ששואלים אותי לדעתי על המבצע כולו אני עונה שאם נהיה כנים, עשינו רק עבודה חלקית, אבל ברוך השם את החלק הזה סוף סוף עשינו כמו שצריך. יש לעשות הכול כדי שרוח הגבורה ורוח ההתקפיות הלא מתנצלת שהיינו עדים לה במבצע זה ייקבעו כרוח צה"ל, ואתה נצא גם לאתגרים הבאים העומדים בפנינו.

אני מתבונן ברשמיי וחושב על כל מה שעבר עלינו. בבית המדרש למדנו על האור, הטוהר והעוז שמופיעים באומה בשעת מלחמה, ואני שואל את עצמי האם כל אלה באמת הופיעו בקרבנו. התשובה לשאלה זו תלויה במבט: קל להתרכז בצד החיצוני של המאורעות ולראות רק את הקושי, הקשיחות ולעתים גם הקטנות שבוקעת מהרשמים שהעליתי על הכתב. אולם למתבונן בפנימיות הדברים, האור מתגלה ועוד איך.

הוא מתגלה בנכונות של אזרחים מכל שדרות האומה לעזוב את חייהם הפרטיים בשעה שבה הם נקראים לדגל ולהיכנס לסכנת המלחמה למען הכלל.

הוא מתגלה בהתחשבות שכל חייל במחלקה גילה בסיטואציות רבות, גם אם במקרים מסוימים סבלנותו פקעה.

הוא מתגלה בחסדים הקטנים בין אדם לחברו, באנרגיה שחייל השקיע כדי שיהיה טוב יותר לכולם, גם כשהוא לא היה חייב לעשות זאת.

הוא מתגלה בכך שבעלים ואבות עזבו את משפחתם כדי להיכנס לסיטואציה שהם יודעים היטב שעלולה להשאיר את נשותיהם אלמנות ובניהם יתומים.

הסדקים הקטנים שהתגלעו פה ושם ברעות, סדקים שלא נמנעתי מלתאר גם אותם, בטלים ומבוטלים לעומת כל האור שהופיע כאן.

אני שייך לאלה שמאמינים שמקורו של האור הזה עמוק בהרבה מכל המחשבות הגלויות שאנשים משתמשים בהן כדי להסביר את בחירתם להילחם למען מדינת ישראל.

ועכשיו, בהפוגה שקיבלנו בין המבצע הזה לבא, מוטל על כל אחד מאתנו לחשוב מה בכוח לעשות כדי שהרעות הגדולה שהופיעה באומה בימי הלחימה תפרוץ סוף סוף גם אל חיי השגרה. אותו רובד עמוק ששעת הצרה חושפת קיים לאמתו של דבר כל הזמן במעמקי רוחנו, אין לנו כל צורך לברוא אותו, עלינו רק לסלול לו את הדרכים שתאפשרנה לו לבוא לידי ביטוי גם בימים שבהם איננו עומדים עם גבנו אל הקיר. ואולי זו, בסופו של דבר, המלחמה האמיתית.

תגובות ניתן לשלוח ל netanel@binyanhatorah.com

עוד מאת נתנאל אלישיב תמצא באתר של מכון בניין התורה www.binyanhatorah.com